

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISKI DAGBLADET

Laupäeval, 7. sept. 1974

Nr. 70 (3958)

16. aastakäik

Lätist väljapääsnu: Venelaste tung on suurim Eestisse

CHICAGO (VES) – Chicago Läti Majas toimus 3. augustil pressikonverents, kus hiljuti Lätist pääsenud Daniels Bruveris andis ülevaate praegusest olukorrast N. Vene poolt allutatud Balti riikides. D. Bruveris oli olnud neli nädalat Riia vanglas näljastrigil, kuna punavõimud ei lubanud tal minna oma abikaasa juurde, kes elab Lääne-Saksamaal. See sündmus leidis kajastust vabade maade ajakirjanduses, mistõttu nõukogude võimud olid sunnitud tegema järeleandmisi ja saatsid tema kui ebasoovitava isiku maalt välja. Senaator Buckley kaasabil sai ta külastusloa USA-sse ja siinsete läti seltside liidu majanduslikul toetusel sõidab ta mööda maad ringi, külastades lätlaste keskusi ja andes selgitust olukorrast raudse eesriide taga.

Ta tuli USA-sse, et esile tõsta oma vendade Pavliisi ja Olafsi saatust, kes viibivad praegu vanglas süüdistusega, et nad olid julgenud teha salajast ankeeti oma kaastöötajate hulgas, kuidas parandada televisiooni-saateid Lätis. Bruverise pearekonna saatus on leidnud ka küllaldast tähelepanu ameerika avalikkuses. Kongressiliikmed

Karl F. Landgrebe (Indiana ja Frank Annunzio III.) võtsid sel puhul sõna Esindajatekojas. Mõlemad kõnelejad rõhutasid, et kuigi N. Venele on antud USA valituse poolt "kõige enam eelistatud rahva staatus" kaandusseuhte arendamisel, ei tohiks sealjuures unustada, mil- lise ebainimliku faktikaga ko- heldakse seal inimesi.

lab pidevalt üle 90 prots. rah- vastustik ja saated on väga selged. "Radio Liberty" saateid kuulavad paljud vene keeles.

Programmi sisu kohta ütles ta, et tuntakse huvi rahvuslike sündmuste kirjelduste vastu ja soovitakse eriti kuulda, mida tehakse läänese inimvabaduse eest võitluse nimel.

Vähe huvi tuntakse saadete vastu, kus kirjeldatakse, kus üks või teine isik on teinud ma- janduslikku karjääri USA-s.

Kiriku ja usu tegevuse kohta ütles Bruveris, et kirikus käib ühel või teisel määral umbes 55

Järg lk 11

Austraalia telgitagused: Välisminister küsis lääneriikidelt nõu

Protestid Austraalia otsuse vastu jätkuvad. Pildil demonstratsioon Washingtonis Austraalia saatkonna ees. Poliitsei püüdis mõõdumisi andmise tagapöhi Balti riikide anastusele. Näib, et "kusagilt poolt" on peaminister Whitlamile peale käidud, kes põhimõtteliselt asja otsustas välisministri äraolekul, kes hiljem asja aktsepteeris. Välisminister on mh. parlamentis seletanud, et otsuse eel konsulteeriti Austraalia sõpru, nende hulgas USA-d ja Inglismaad, kes ei väelunud vastu.

Euroopasse saabunud Austraalia ajalehtede kommentaaridest hakkab nüüd selguma Austraalia tunnustuse andmise tagapöhi Balti riikide anastusele. Näib, et "kusagilt poolt" on peaminister Whitlamile peale käidud, kes põhimõtteliselt asja otsustas välisministri äraolekul, kes hiljem asja aktsepteeris. Välisminister on mh. parlamentis seletanud, et otsuse eel konsulteeriti Austraalia sõpru, nende hulgas USA-d ja Inglismaad, kes ei väelunud vastu.

The Australian 14.8. numbris esitab selle lehe poliitiline kommentaar järgmise versiooni:

Asi algas sellega, et Austraalia välisminister Don Willesee tegi oma ametkonnale ülesandeks koostada eksposee kõne- soleva küsimuse üle. Kelle soovil või survel ta seda tegi ei ole teada. Oletatakse, et ettepanek võis tulla kas välisministee- riumi või ka valituse ringkon- dadest või ka mõlemalt poolt. Igall juhul on teada, et teatav falang nii välisministeeriumis kui ka valituses sellist sammu pooldas.

Välisministeeriumi poolt koostatud dokument kujunes küllaltki erapooletuks, kus nii

poolt kui vasturääkivad asja- olud olid esitatud võimalikult objektiivselt. Olles materjaliga tutvunud sõitis välisminister välismaale ilma, et ta oleks mingit osust veel teinud. Asja pani liikuma välisministri äraolekul tema kohuseid täitev peaminister Whitlam isiklikult.

Ja nagu ajalehe The Australian kommentaarid kinnitab, olevat see toimunud Balti riiki- de annektatsioonitunnustamise poolt suuliselt esitatud tugevate soovitusete tulemusena.

Igal juhul olevat peaminister Whitlam juuli esimesel nädalal alla kirjutanud vormilisele ot- susele. Sellega ühines ka välis- minister oma välismaaareisil naastes, mis puhul ilmselt ka

kokku lepitil tehnilistes sam- mudes kuidas tunnustamist teostada.

See menetlus kujunes omast kohast huvitavaks. Austraalia Moskva saadikule James Pilmsollile tehti nimelt ülesan- deks sooritada ametlikud küla- skälgud kõigile kolme Balti nõukogude vabariiki, mis tegin- kult juba oleks kinnitanud an- nektatsioonitunnustamist Aust- raalia poolt. Sellele järgnenuks siis asja avalikuks tegemine Austraalias.

Tegelikult jõudis saadik juu- liku esimesel nädalalpooli teo- stada ainult oma külastuse Eestisse, olles seejärel muude asjade ajamiseks sunnitud Moskvasse tagasi pöörduma.

Järg lk. 2

Kongressis on astunud samme selle kaubanduslepingu täien- damiseks, et enne kui anda N. Venele eelistatud staatust, peaks ta taastama põhilised inimvabadused ja võtma hu- maansem hoiaku oma koda- nike suhtes.

Daniels Bruverisi intervjuu koos pildiga, tõi ära oma vee- rugdel 8. aug. Tribune, kus rõ- hutati, et D. Bruverisi arvab, et Ameerika avalik arvamine suudab mõjustada N. Venet tema vendade vabastamiseks.

Pressikonverentsil esitati Bruverisile terve rida küsimusi olukorrast, mille vastu kõige enam tundis huvi "Young Americans for Freedom" esindaja. Enamus neist probleemidest on juba meile tuttavad, mistõttu võiks märkida mõnd üksikut. Bruveris rõhutas, et paljud inimesed vangistatakse ja kaovad jäljetult nagu varem. Kuid need erretüürid, kellede kohta andmed satuvad välisi- ma ajakirjandusse, nendega püüavad nõukogude võimud käituda ettevaatlikumalt. See- tõttu on väga olulise tähtsusega, et vangistatutele tuleks pöörata enam tähelepanu ka pagulasa- jakirjanduses.

Küsimusele, kui palju kuula- takse Lätis Ameerika Hääle saateid, vastas ta, et neid kuu-

Rohkem VENE turiste?

N. Liidu turismiminister Sergei Nikitin seletas külastus- reisi Kaimari ja Blekingi lää- nidesse, et sovjetturiste hui- tavat Rootsis kõige enam Kagu- Rootsi.

Ta väitis, et Rootsit möödu- nud aastal külastas 50.000 N. Liidu kodanikke, kuna ainult 40.000 rootsi kodanikke käisid N. Liidus. Ta ennustas kasvavat venelaste voolu Rootsi turisti- dena.

Minister pidanud selles asjas läbirääkimisi Svenska Turist- trafikförbundetiga ja kauban- dusminister Feldtiga.

Nõukogude turistide arv Rootsis tundub olevat fantasti- line, kuna vähemalt senini on vene grupe liikunud Rootsis tagasihoidlikult.

Lõuna-Rootsi Eesti Majale jaatarv otsus

LUND (EPL) – Lundi kommunivallitsus otsustas eesmaspäeval jaatavalt Lõuna-Rootsi Eesti Maja Aktiatseltsi taotluse osta linna- le kuuluv kinnisvara südalinnas Eesti Majaks. Otsus tehti sõna otses- kes mõttes üle noatera – häälele vahekorra oli 6:6 ja otsus langes teen- trumarakondlastest esimehe Gösta Lindebergi häälega eestlaste kasuks.

Nagu varem teatatud, otsus- tas linna Kinnisvarakomisjon jaatavalt eestlaste taotluse ja tegi ettepaneku linnavalitsusele vastava otsuse tegemiseks. Sotsiaaldemokraadid asusid aga seisukohale, et küsimus on poliitiline – ei ole sobiv müüa eramandiks südalinna kinni- svaraaid.

Kuna folkpartiet esindaja Sverker Öredsson otsustas hää- le maha panna, siis puudus et- tepanek vajalik kodanlike erakondade tugi, kes on kom- munivallitsuses ja nõukogus enamuses. Et mitte negatiivset

otsust saada lühikalt asja otsus- tamine kahe korral edasi.

Kolmandal korral lahenes küsimus esimehe häälega, mis pooleksminimiseel on otsustav. Sotsiaaldemokraatide taotluse peale küsimust viia kommu- naalvolikogusse, seletas esi- mees, et otsus on lõplik, kuna kommunivallitsusel on nendos küsimustes võitlus iseseisvalt otsustada. Sellega on nüüd võimalik eestlastel osta Rootsi kolmandat Eesti Maja, nagu rääkisid Sydsvenska Dagbladet. Ostuhind on 200.000 krooni.

(EPL/OY/K)

EPL

Laupäeval, 7. sept. 1974

Ettepanekud

Invandrarutredning on oma sõna ütelnud. Nagu juba märgitud eelmises lehes, kus ettepanekud kirjeldati, tähendab uurimiskomisjoni aruanne täiendavalt Rootsi minoriteedi- ja sisserrannapoliitika, kui valitsus selle rakendab. Küsimuses on muidugi kõigepealt, kui palju valitsus peab võimalikuks koheleht rakendada, kui palju jäetakse tulevikuks, kui palju sisust modifitseeritakse või koguni muudetakse. Valitsusel on vabad käed ja enne otsuseid kuulatakse ära asjasse puutuvad instantsid, kaasa arvatud vähemused ja sisserrandajad ise.

Vilmaatele tohiks aruanne ja ettepanekud olla suures joones üldiselt positiivsed ja niivõrd liberaalsed, et isegi võib imestust avaldada, kuidas komisjoni liikmed on suutnud mobiileridat nii palju kaugenägelikkust ja üle parada heita traditsioonilise eelarvamisi. Üheharvusest monoliitset rootslaste Rootsi peab saama akki paljurahvuseline Rootsi, kus igal rahvusel on omaette eluõigus – sündimas on mitmekultuuriline Rootsi.

Eestlastel tulid siia maale juba kolme aastakümne eest. Võime ette kujutada, et olu on juba toodud rakendatud uurimiskomisjoni vähemusepoliitikat, oleks paljud asjad olnud teisiti, sest siis oleks eestlaste oma entusiasmile toeks tulnud avalik mõistmine ja ka majanduslik toetus, mille saamiseks on kümneid aastaid astutud üksi kulutatud.

Meie oleks suutnud eesti kultuurile veelgi paremini korraldada ja eestlaskonda ühte kultuurilise ühikuna rootsi ühiskonnas rakendada. Kolm aastakümnet on ju tõendanud, et eestlase omakultuurilise traditsiooni jätkamine mingil viisil ei ole häirunud nende paiknemist üldises ühiskonnas positiivsema mõttes.

Muudatused poliitika tulevad teatud mõttes eestlastele otse üheteistkümnendal tunnil, siis kui oma rahvuslikud ressursid on äärmuseni pingutatud ja kus siia saabunud generatsioon on vahetumas uuega – kogu küsimus seisnebki nüüd selle uue sugupõlve edasitugemise võimalustes. See sugupõlv aga peab arvestama,

et uurimiskomisjoni ideede rakendamine lõplikult võib võtta omakorda kolm aastakümnet.

Rakendamiseprobleem on suurelt osalt majanduslik probleem ja ka poliitiline, sest on ilmnenud, et ministriumid ei taha ilmselt summast määrata teatud gruppidele, nüd on aga ettepanekutes toetusõiguslikud kõik vahet tegemata. Mis majanduslikku ossa puutub, siis toetussummad eriti vähemate organisatsioonide osas ei ole just kõige realistlikumad. Sellepärast võib juba praegu enestada, et siin tehakse muudatusi, kuid samal ajal on päris kindel, et mingsugune toetusüsteem nii vähemuseorganisatsioonidele kui ka nende kultuuritegevusele kindlasti toime tuleb, sest vaevalt valitsus täiesti mõõda läheb komisjoni ettepanekust.

Komisjoni ettepanekutes kõneletakse kaht liiki toetustest: üks, mis läheb otseselt vähemuste keskkorralduslikele, samal ajal kui teine, kultuurilise toetus, läheb väljaspool neid keskeid organisatsioonide otsest kultuurilistele ühikutele – kirjakirjast, teatrid jne. võivad siin otse toetust taotleda. On selge, et komisjon on sellega tahtnud kultuurilisi üritusi teatud määralt soetumatuks teha keskkorralduslike eeskoostmistest.

Mis puutub keskkorralduslikele, siis eestlastel, kelle struktuur on välja kujunenud juba ammu ja ette aimamata tulevasti seadusandja nõudeid, ei vasta praegu ükski suurtest organisatsioonidest komisjoni ettepanekus üles seatud nõudmistele nn suure toetuse saamiseks.

Rootsi Eestlaste Esindus tuleks, kui komisjoni üldhoiakut tõlgendada, toime ülesseatud aktiivse liikmeskonnaga küsimusega, sest aktiivset valijaskonda saab võtta kui liikmeskonda. Ka nõude osas, et liikmeskond peab ise majanduslikult vastutusest veerandi kandma, vastab Esindus seatud normile, olles end majandanud peaaegu puhtakujuliselt eestlaste oma summaga. Kuna aga just selle tõttu ressursid on olnud minimaalsed, siis loomulikult on juba raskusi kõige selle aktiivse tegevuse aruandmisega, mis toetust õigustab.

Kuna riigivõim senini on omapooleseid summad eesti rahvusgruppidele juhtunud Eesti Komitee kaudu, on sellel organisatsioonil just selle eelistusega olnud võimalik ühes ehitada mitmepalgelist tegevust, ilma et ta kunagi oleks suutnud koguda liikmeskonda, milline oleks ligilähedalt nii suur, et see õigustaks nüüdse ettepaneku toetust.

Ettepaneku raamis on REE ja EK Rootsis ainsad kesked organisatsioonid, kes toetuse nõuetele lähedale ulatuvad. ERN ja ERF langevad raamist välja automaatselt, kuna need on poliitilist tegevust ja mitte omakultuuri arendavad oma eesmärgilt.

Kui eesti rahvusgrupp tahab riigilt kätte saada ettepaneku maksimumtoetust, siis palistab ilmselt olemasolevad leida mingit koostöövõimalust nende kahe organisatsiooni vahel, kes raami sobivad, kuid millised

Austraalia telgitagused

Selleks ajaks olid aga välisjakirjanikud Moskvas asjast kuulda saanud ning aru saades selle diplomaatilise tähtsusest meelitasid nadkiult seletuse välja. Sel viisil tuligi uudis Austraaliasse tagaukse kaudu.

Need asjaolud andsidki Austraalia opositsioonile põhjuse valitsust süüdistada "salalikus diplomaatilises aktsioonis". Opositsioon nõudis niivõrd olulisest välispoliitilisest sammust informeerimata jätmise, Balti rahvaste vabaduse, õiguse ja enesemääratamise õiguse täielise ignoreerimise ning jõuga vallutamisele antud tunnustuse üle valdusi parlamendist ning valitsuse otsuse muutmist.

Peale selle on opositsiooni poolt juhtid tähelepanu sellele, et valitsus tarvitat kaheksuud mõõdu. Kui tegelik olukord on mõõdupuuks, siis tuleks tunnustada ka Taivani, Rodeestat ja paljusid teisi riike, kus ümbrunud on samad.

Samuti väideti opositsiooni poolt, et see otsus on vastavalt Austraalia antikoaloniistliku poliitikaga ja et see eemaldab Austraaliat tema põhilisest välispoliitilisest joonest läänedemokraatia peres ning lähendab seda erapooletute kolmandate riikide grupile.

Ajalehe The Sunday Morning Heraldil teatel 14.8. oli asja arutamisele senatis eelnenud küsimustest, vastavalt küsimustele seletanud, et valitsus ei pea Balti riikide de

jure tunnustamist 1939 Molotov-Ribbentropi pakiti ratifitseerimiseks vaid samasuguseks välispoliitiliseks sammuks kui Austraalia liberaalide valitus astus Portugali koloonias Goas toimunud muutuste puhul. (India annakteeris 1961. toim.) Ja Rodeesia olukorraga ei olevalt Balti riikide küsimus võrreldav kuna neist esimese blokaad on toimetunud UNO otsusel.

Valitsuse sammu põhjenduseks väitis välisminister Willesee, et see hõlbustab teatud konsulaarseid aktsioone nagu perekondade ühendamist, varanduslike küsimuste korraldamist ning konsulaarse abi andmist oma endist kodumaad külastavale austraaliaslastele.

Samuti on Austraalia saadikul nüüd võimalus külastada Sovjet-Balti riike ning oma silmaga järgida sealset arengut. Pealegi on enne Austraaliat selle sammu astunud Soome ja Šveits ning samuti konsulteeriti eelnevalt

Austraalia sõpru ja naabreid, kaasa arvatud Inglismaa ja USA, kelle poolt vastulausale ei esitatud.

Austraalia opositsioonierakonnad pühendavad igal juhul Balti riikide annektatsioonile tunnustamise küsimusele esmajärgulist tähelepanu, mis tugevalt ütleb Hiina, Põhja-Korea ja Ida-Saksamaa tunnustamise puhul toimunud.

Ja põhjus selleks saab vaevalt olla sisepoliitiline kuna Balti vähemuste hääle arv, mida hinnatakse 25 – 40 000-le, ei näi seda õigustavat. Perthis Lääne-Austraalias ilmuv Daily New 7.8 numbris esitavad arvustuse järgi on Balti põgenikke Austraalias 25 000 last, 10 000 leedulast ja 8 000 eestlast. (EPL/PK)

EESTI KULTUURI KOONDIS

Vene aatomilaengud laevadel Vahemeres

VARSSAVI (EPL) – Nagu selgus Brezhnevi sõnavõtust Poola kommunistliku süsteemi 30-nädal aastapäeval Varssavis, on N. Liidu sõjalaevastik Vahemeres varustatud tuumalaenguga, s.o. aatomiraketidega.

Kurtes, et ta on pettunud läbirääkimistest. Nixoniga, ütles Brezhnev, et N. Liit olnud nüüd läbirääkimistele valmis "loobuma tuumarakettidega varustatud laevade" hoidmisest Vahemeres ning lõpetama maa-alused aatomikasetused.

Kõik see aga ei tulnud toime USA vastuseisu tõttu. Brezhnev ei märkinud aga, millised olid N. Liidu omapoolese nõudmisel USA-poolseteks vastujärelandamiseks. Olevat siiski saavutatud "vastas-

tikune arusaamine" tuumarelvade vastastikuse piiramise vajaduses, kuid kokkulepe jäävat tulevikule. N. Liit olevat valmis globaalse desarmeerimise konverentsiks, mis elimineeriks joublokkide kokkupuude võimalused.

Stockholmi ürituste kalender

Eesti Kultuuri Koondises registreeritud üritused Stockholmis:

Laup., 7. sept. kl. 18.00, Eesti Neliühikoguduse korraldusel valmulk lauulu- ja muusikaõhtu Eesti Majas. Esinevad: koor ja naiskoor, Lauri kvartett, külalisena noor eesti muusik Charles Kipper Torontost.

Laup., 7. sept. kl. 13 Mady Vainu mosaiikide näitus Välistes Eestis.

Kolm., 18. sept. kl. 18.00 EKK korraldusel Ameerikast külasviibivate kirjanike Astrid ja Ivar Ivaski esinemine Eesti Majas.

Pühapä., 29. sept. kl. 17.00, Stockholmis Eesti Teatri etendus. A. Mägi "Vanamees", ABP-i teatrisaalis, Sveavägen 41. Lavastaja Agnes Lepp-Kaask.

Pühapä., 6. okt. kl. 13–16, Esinduse Naisringi moedemonstratsioon Eesti Majas.

Pühapä., 27. okt. kl. 18.00, "Triinu" aastapäeva koosviibimine Eesti Majas.

Laup., 9. nov. kl. 18.00, Virulaste koosviibimine Eesti Majas.

Laup., 9. nov. ja pühapä., 10. nov. Stockholmis Eesti Teatri etendus, Karl Eerne "Kuid kõik läks teistiti", Sõdra Teatris. Lavastaja Lensi Römmer.

Laup., 16. nov. kl. 18.00, Läänlaste ja hildlaste koosviibimine Eesti Majas.

Laup., 30. nov. Stockholmis Eesti Meeskooli 30.a. juubelikonserkt Kontsertmaja suures saalis.

Aastal 1975

3 Laup., 25. jaan. ja p. hap., 26. jaan. – Pinna Studio teatritendused, M. Pagnoli "Kauged rannad".

Ei saa kokkulepet

OTTAWA – Kanda välisministri ümberlõikamiseks, et Kanada ja Ida-Saksamaa vahel on toimunud juba poolteist aastat läbirääkimised diplomaatilise sidemete jalule seadmiseks, kuid need läbirääkimised ei ole andnud soovitud tulemusi.

Suhete jalule seadmisele on suuremaks takistuseks Kanada nõudmine Ida-Saksamaa valitsusele, et Ida-Saksamaa peab andma võimaluse nendele isikutele emigreeruda, kellel on sugulased Kanadas. Kanadas arvatakse, et Ida-Saksamaa valitsus ootab praegu Genfis toimuvat Euroopa julgeolekukonverentsi tulemusi vabana läbikäämise võimaldamiseks Ida ja Lääne vahel ning teeb alles pärast seda oma otsuse.

kumbki ei vasta täielikult nõudmistele eraldi, küll aga üheskoos.

Juba praegu peaks olema selge, et toetust ei anta kahele organisatsioonile ühest ja samast grupist – komisjoni aruandes rõhutatakse, et põhimõtteliselt ei saa toetust anda kahele organisatsioonile, kelle liikmeskond oluliselt ühte langeb (kässoleval juhul tuleb "liikmetena" mõelda eestlasi üldse).

On muidugi võimalik, et riigivõim valib kahe organisatsiooni vahel, mida aga vaevalt tahetakse teha, kuna see ei vasta ettepaneku üldisele vaimule. Nii võib tekkida olukord, et mõlemad organisatsioonid jäävad ilma peatoetusest – neid toetatakse vähemate, ütleme paari-kümnetuhandelliste summaga, mis vaevalt toeks eristlik muudatus eestlaste rahvusliku tegevuses, sest olulisel muudatusel on võimalikud vaid siis kui rahvusgrupp saab kätte õigustatud liiki toetuse.

Siin on põhjust kõigil järele mõelda. Praegu ei paista sagil probleemil tõsiselt võtmist.

KLA

Auhind eesti poeedile

KARIN SAARSEN

Inglismaal Cambridgeis rahvusvahelise biograafilise teatrumi väljaandel ilmuv "International Who is Who in Poetry" korraldab rahvusvahelise võistluse luuletajatele inglise keeles. Selle tulemused avaldatakse nüüd, kuus nädalat enne auhinnaannetuse eesti luuletaja Karin Saarsen luuletusega "Young Dante Alighieri".

Kadunud Gert Heibemäe juigustas Karin Saarseni, kes perfektselt valdab ka inglise keelt, osa võtma võistlusest. Auhinna-luuletus tugineb luuletaja eestikeelsele luuletusele, milleks ta sai inspiratsiooni Palermo raeoksa asuvast Dante Alighieri marmorkujust 11. aastase poisikesena.

Luuletus trükitakse sel kuul ilmunas "International Who is Who in Poetry".

EESTI PÄEVALEHT

Eestniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhani Koka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja taltus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallington 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunus Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgriko nr. 15 67 70-0
Kuulutusarveste postgriko 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:

Aasta kr. 170:—
Termin (4 kuud) kr. 62:—
Kuu kr. 17:—
Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trukijaga: Eskilstuna-Kurirens
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Vasakommunistid Moskva vastu Pekingi õpetusega

Mõni hea aasta ihanud ja käärinud Vasakäärmuslikud poliitilised grupid on hakanud viimastel aastatel võitma kindlamat ilmet. C.H. Hermanssoni "Västerpartiet Kommunisterna" (VPK) liigub Kremli killuvees (kuigi see mõnel piinlikult puhul on olnud nend sunnitud võitma erinevaid seisukohti). Sellest oma definitsiooni järgi veel vasemal asuv "Svenska Kommunistiska Partiet" (SKP) on siirdunud kindlat Pekingi liinile. Seoses kahe kommunistliku suurvoimu omavaheliste suhete jahenemisega ja koguni teravaks muutumisega, on SKP hakanud avaldama tunduvalt vaenulikkust N. Liidu vastu.

Huvitav on sirvida intellektuaalsete vasakommunistide häälekandja "Clarte" tänavuastast numbrit 4-5, mille sisu peatmaks on kaanel (punasest kotiridest tehtud N. Liidu kaardi all) "Sovjets väg". Sees kohtame artiklite pealkirju: "Proffil nõukogude majanduses", "Klassisuhet N. Liidus", "Kuidas nad (s.t. Nõukogude praegused valitsejad) satutsid sinna üles (s.t. tribuunile Punasel Välgajul)!", "Avalik kiri Norrskensflammanile", "Eriti reaktioonäärne teo - signeeritud Moskvas", "Kuhu venelane astub sisse, sealt ei lahku ta enam kunagi N. Liidu ohust Hinnale", "Dullest jälgedes", "Sotsiaalliberaalsim legutseb", "Terasvabrik Bokoas (Indias)", "Mida teevad nad (ameeriklased) N. Liidus", "Commeon - usukolonialistlik asutus", "Põhjamaad - rahulik urk Auropas?", "Nõukogude relvakaubandus - kontrolli ja väljakurramise vahend".

Pealkirjad oleksid nagu võetud mõnest antikommunistlikust väljaandest, kirjutuste toon on väga teravalt N. Liidu vastane.

Mida heidetakse ette N. Liidule? N. Liit on lahkunud "õigelt sotsialistlikult rajalt", kuhu selle omal ajal juhtisid Lenin ja Trotski. "Kraavi kiskumise" algas juba Stalini ajal, kuigi Stalini poliitika suurtes joontes oli veel vastuvõetav. Ometi pääses seal tasapisi võimule omaaegne iganenud kodanlik majanduslik ideoloogia.

Selle tulemusena on tänapäeva N. Liit samasugune klassiühiskond kui kapitalistlikud maad. Stalini järeltulijad on arengu juhtinud sootuks "väärale" teele ja teinud kõige suuremat pattu sotsialistlike reeglite vastu - on hakanud arvutama kasumiga ja pandud ettevõtteid omavahel konkureerima!

Kallak õigelt teelt ära on kõige rängem etteheide Stalini. Stalini poliitika terrorirežiimi, vang-

laagrite ja NKVD hirmuvalitsuse suhtes ei kohta ühtegi sõna. Kõll aga on mainitud, et praegused N. Liidu võimumehed saavad vasturääkijaid vaimuhaiglatesse, küsitakse ka vangilaagrite olemasolu järele.

N. Liidu imperialismile on pühendatud palju tähepanu. N. Liidu väed, mis on liiga tugevad, et omada ainult kaitseseloomu, ähvardavad nihast Hiinat kui Euroopat. Viimases osas on täie usaldusega istseeritud lääne sõjalis asjatundjaid. Raami sisse on asetatud tsitaat Mao Tsetungilt: "Tänapäeva N. Liit on kodanlik diktatuur, saksa fashismi tüüpi diktatuur, Hitleri tüüpi diktatuur".

Igal pool, kust USA on tagasi tõmbunud, on N. liit asemele astunud ja katsub "usukolonialistlike" võttega tõmmata arengumata oma võrku. Müüdi tüüp on ka satelliitmaad, majanduslik väljajamine N. Liidu poolt.

N. Liidu majanduslik olukord palstab vasakommunistide (loe Hiina) vaatekohalt järgmisena: "Nõukogude revisionistid pikavad Hiinat selle suhtelise vaesuse tõttu, ilma tunnustamata Hiina tohutuid edusamme. Aga kuidas on olukord nende kodus? Nad on asunud juba maha müüa seda, mis on saavutatud, et jõuda muretseda agressiivset laadi sõjaväruustust peavad nad laenama suuri summasid väljast Amerikast ja Euroopast ja kutsuma läänemaailma kapitaliste ja tehnoloogide nõukogude rahvast ja nõukogude tootmisel eksploatatavaid. See toimub 105 aastat peale 1917! Üldine majanduslik juurdikas langeb, tekivad rasked probleemid põllumajanduses ja farmaatsias. N. Liidus on olmeas juba varjatud töötus. Kodustest probleemidest katsutakse jagu saada, kurnates välja teatud "klient-maid" (Ida-Euroopas, mõnedes araabia maades ja Indias). N. Liidu majanduslikud raskused on tüüpilised imperialistlikele riigile."

N. Liidu ja üldiste poliitiliste probleemide arutelu toimub "dialektiliselt stiilis, mis meenutab keskaegset skolaastikat teatud teaduste endastõrjutusega ja nende kommenteerimisega. Mida Lenin või mõni teine "autoriteet" on öelnud, see on õige. Kommentaar asendab kriitika, "õigeuslikkus" on silmatorkav. Üldiselt näib diskussioon (maha arvatud seal, kus istseeritakse läänemaailma sõjalis asjatundjaid) kulgevat "kõrges", reaalsusest eemaldunud, "õhutus" tsoonis. Mitte reaalsed faktid pole olulised, vaid teooriad, teesid ja antiteesid, programmilised põhiideed, hüpoteesid. Üks tähtsamad teemad on diskussioonis on "klass". Too üle 100 aasta vana ühiskondlik termin, mille sisu on ammu tundmatusele muutunud, kummitab ikka veel vaimust.

Kohati omandab tekst "väärtuste" teadvusena koomilise liimu. Fotol näidatakse N. Liidu mode, mis on üsna tavalised (võib-olla lipulaevadele) on vahet liialdusi. See süü pilt kannab allkirja: "N. Liidu üsna kodanlike bürokratiide klass levitab, nagu kõik rõhujad, dekadentide ja depraveerunud kultuuri." Lugeja küsib: kas ülimäärä pikad juuksed, lotendavad kampsunid ja kunstlikult paigutatud ning nargused püksid pole dekadents?

"Ülemklassi katsub rahvale" suruda peale oma keelt ja sellega koos ka oma mõtteid, juhtida rahvast eksiteele ja sundida neid nautama selku ülemklassi vaatekohast". Milline võiks olla see "ülemklassi keel" (kui maha arvame kantsellekeele)? Kas viimase ajal TV-s ja raadios esinev poolajal oma väljendusvõimega on too õige "rahva keel"?

Samal ajal need eluvõrdsed intelli-

lektuaalid istseerivad Leninit, mille järgi "ainult töölisel on võimalik juhtima töölise ja kurnatuse massi, et need heidaks endalt kapitalismi ikke". Järjekulgu leivad "Clarte" kommentaari - ei tohi harilased liialt võtta juhtimist kommunistlikus parteis ja proletariaatses riigis oma kätte. Lugeja küsib: Mis mõte on siis näiteks "Clarte'i", mis on ju ilmselt intellektuaalide (kuigi eluvõrdses) häälekandja?

Kuidas ennast kaitsa N. Liidu (ja muidugi ka USA) agressioonide vastu? "Võib osutada tarvilikkusele ja kommunistid (s.t. muidugi ainult Hiinatrüüd vasakommunistid) võitleksid rahvaste enesemääramise õiguse eest ja super-võimude vastu. Tuleb osa võtta rahvuslikust enesekaitsest ja toetada oma monopolkapitalismi ühineimistatoluist supervõimude vastu (!)". Tuleb muidugi olla valvel, et euroopa monopolid ei paneks kehtima fashistlikku riigikorda - mis raskendaks võitlust supervõimude vastu.

Järjekulgu, vasakommunistid peaksid toetama Euroopa ühtsust ja võib-olla koguni tulevastele Euroopa Ühendriikide tekkimist. Eeldusega muidugi, et see uus vorm oleks Hiina liitlane N. Liidu ja USA vastu.

Olukord tuleb meile prantsuse kommunistide oma Teise maailmasõja alguses, mil neil näuti, et nad N. Liidu ja Hitleri Saksamaa liidu huvides saboteerisid Prantsusmaa võitlust Saksamaa rünnaku vastu...

Ei ole kerge olla õigeusklik vasakommunist!

AI

Pepsi-cola vodka vastu

Nagu selgub inglise ajalehest Guardian vahnis veebruaris Mustamere ääres Novorossiiskis Pepsi-Cola villimisvabrik. Alates maist toodab see 120 000 pudelit vahetuse kohta ja tootmisplaanis on 60 miljonit pudelit aastas.

Müügis jätkub seda esialgu ainult peamiselt Mustamere rannikul, kus nõudmine karastavate jookide järgi on suurim. Juttu on aga ka samasuguste vabrikute asutamisest Kilevisse ja teistesse N. Liidu suurhinnades.

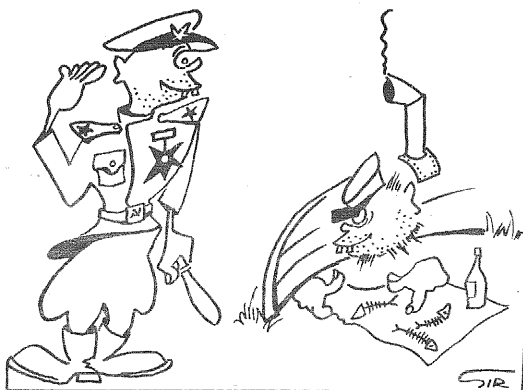
Edasi selgub kirjeldusest, et Pepsi-Cola "salajane" kontsentraat transporteeritakse Novorossiiskis Inglismaalt veoautodele - üks saadeti igale kolme ku tagant. Vabrikul ehitatakse Lääne-Saksa spetsialistid ja masinad on pärit osalt sealt, osalt Amerikast. Nüüd kus kõik välismaalased on lahkunud töötavast vabrikus 56 noort tüdrukut, teenides 83 rubl. kuus. Selle raha eest saaksid nad osta 9 pudelit Pepsi-Cola päevas kuma jook maksab 31 kopikat, pluss 9 kopikat pudeli eest, oles seega nel korda kallim kohalikul õunamahlast.

Vastutasuks selle tehingu eest turustab Pepsi-Cola Amerikas kuni pool miljonit kasti vene vodka.

Signe Pihna, näitlejatar ja Pina-Studio sheff, lendas külastusele USA-sse, kus New Yorgis elab tema vend Paul Pihna Jr.

Anneli Tõrnu ja Tilt Aasa laulata Göteborgis Utby kirikus. Valdur Polding abielulis Antita Backmaniga Mõlndalis. Peigmees on kergejõustikutreener Fässbergi spordiklubi Mõlndalis.

Trin Mets Göteborgis tähistas oma 75-aast sünnipäeva.

Nõukogude Eestit külastanud turistid teavad kinnitada, et sääl on korra järelevalve ajal nii mõndagi parandatud ja plaane ületatud. Müütsuteenistusse pääsevad nüüd ainult kirjaoskajad ja vastava kooli lõpetanud. Kuid sellegipärast tiigub rahvasuus edasi alljärgnevat klassikalist näki:

— Noh, traski Karlutt, sa ikka veel pätt ja paadialune, ma juba ammugi müüts!

Medvedev:

Sovjetis on käimas demokratiseerumine

Nõukogude Liidus on käimas plikaldane demokratiseerimisprotsess, ütles Oslos vene teadlane Shores Medvedev. Ta lisas juurde, et Kremli tippnivoole esineb praegu rohkem demokraatlike diskussioone kui seda tohtis olla Hrushitshovi ja Stalini ajastul.

Shored Medvedev on bioloog, kellel nõukogude võimud rõvistsid kodakondsuse mõõdumud talvel pärast seda kui talie võimaldati välisreisile luba. Tema vend Roj Medvedev on ajaloolane ja üks tuntumaid opositsionäre N. Liidus.

Medvedev nentis Oslos peetud pressikonverentsil, et on täiesti õige kui nõukogude võimu kriitiseeritakse kui üksikisikuid jälitatakse N. Liidus. Ja kui kriitikat esitavad isikud, kel on Sovjetis hea nimi, siis seda ka kuulatakse. Seevastu valdles Medvedev vastu ameerika kongressiliikmele

Henry Jacksonile, kes pooldab kaubanduserestriktioone kui Sovjetit ei luba vaba väljarandu.

— Nõukogude ühiskond on äärmiselt tugev ega anna järele survele kui tegemist on niivõrd fundamentaalselt teguritega, sõnas Medvedev. Tuleb tähele panna, et N. Liidu ühiskond on tsentraliseeritud ja liberaliseerimisel on ka omad piirid.

— Mida paremad on aga suhted N. Liidu ja mõne välisriigi vahel, seda suuremad on võimalused järeladmisteks N. Liidu poolt, toonitas Medvedev.

Ta lisas juurde, et ta pole mingi "elulukuseline opositsionäär" vaid eelkõige teadlane, kes ühtlasi soovib võidelda inimõiguste heaks N. Liidus ja on sotsialist nagu ta vends ja tema eesmärgiks on poliitika, mis umkandub sarniebl Dubecki poliitikale, mida sooviti läbi viia Tshhehis - enne Sovjetit invasiooni. (EPL/A).

Dzhilas ennustab: 'Baltikum vabaneb'

NEW YORK (VES) — Ajakiri "Saturday Review" (тираazh 700 000) pühendas ühe hiljutise numbrit tulevikuenustamistele, kusjuures selles on lastud oma arvamus ja oletusi kirja panna mitmesugustel eriteadlastel. Jugoslaavia kommunist Milovan Dzhilas, kes teatavasti sattus vastuoliu Titoga ja mõisteti vangis on ajakirjale kirjutanud teemal "Maailma atlas aastal 2024". Ta näeb ette, et selleks ajaks on nn. Suur-Venemaa lagunemine ja paljud sealsed rahvad, nende hulgas ka baltimaalased on saanud iseseisvuse tagasi.

Dzhilase arvates internatsionaalsus ideoloogiale hakkab taanduma ja selle asemele kerib taas nationalism. Kuid see nationalism pole enam ekspansionistlik, vaid pigem etniline ja rahvuslik tuuriline. Ta ütleb, et sellel pinnal ei tule erilisi muutusiis Lõuna-Ameerikas, Austraalias ega Lääne-Euroopas, kuna seal rahvad on vabad.

Suuri muutusiis on tulemas aga N. Venes, kus rahvusluse on tugevalt käärinud. Nõukogude impeeriumi holab koos totalitarismi, kuid see on juba lagunemas. Põhjuseks on igati ajast maha jäänud nõukogude bürokraatism, rahvuslik

käärimise ja Hiina surve. On võimalik sõda Vene ja Hiina vahel, kuid samuti ülestõusud Ida-Euroopa maades.

"Hiina okupeerib Väls-Mongoolia ning territooriumid Balkani ja Leena üle vahel. Kirgilsid, usbekistand jt. sealsed rahvad saavad iseseisvaks, kuid jäävad Hiina mõjuvõimkonda." Ütleb Dzhilas ning jätkab:

"Balti riigid ja Ukraina loovad lahku Venemaa ja moodustavad iseseisvaid riigide. Kaukaasia rahvad tõenäoliselt moodustavad omaette riikide liidu".

Edasi ta ütleb, et Valgevene jääb tõenäoliselt ühte Suur-Venemaa. Kuid ka venelased saavad lõppeks vabaduse. Pärast nõukogude impeeriumi lagunemist vabanevad ka Ida-Euroopa rahvad. Saksamaad ühendatakse ilmsa sõja või masu.

Veel enne sajandi lõppu on tõenäoliselt ühendatud ka mõlemad Korea, mõlemad Vietnamid ning Taiwan ja mandri-Hiina, Kuid samal ajal peab Dzhilas tõenäoliseks, et India, kus on palju eri keeli kõnelevad rahvad, laguneb mitneks eri riigiks.

Lilia ja Christina Kurba kihlus USA-s St. Louisis Tomas Sundströmiga.

Dirigendi edukus võistlusel

TÕNU KALAM, 26

BALTIMORE (EPL) — Tõnu Kalam, 26-aastane noor eesti dirigent Bostonist (tuntud dirigendi Endel Kalami poeg), kes praegu elab Nevada osariigi linnas Reno, oles seal osariigi ülikooli muusikaõppejõuks ja ülikooliorkestri abidirigendiks, saavutas erakordse edu esimesel rahvusvahelisel noorte dirigentide võistlusel Baltimore, mida korraldas sealne sümfooniaorkester. Tõnu Kalam tuli üle 80 võistleva noore dirigendi hulgas kolmandaks.

Teistsugune moerevüü Sankt-Eriks-messil

Väga omapärase ja meeldivalt sujuma moerevüü rootsi valmisriiete alal meeste, naiste ja lastele 20-ne mannekeeni osavõtul korraldas äsja St. Eriks messil Västra Sveriges Textil och Konfektionsförening Boråsist (Lääne Rootsi Tekstiili ja Valmisriiete Ühing). Poolteist tundi kestnud revüü toimus suures nn. Kongressihallis, kus nõõdunud suvel eestlased pidasid oma laulupeo. Näidati kokku 200 modelli, aluspesust kuni suusadressideni, kusjuures domineerivaks kujunes tänuvõrra suurel määral "Gatsby-look" — ennatud 20-ndal aastal matkiv moejoon.

Korraldajad ei olnud ka unustanud vanaaegsist ja vanaslaadilist, kellele sobivad moodeid riideid näidatavast vanas vanas mannekeeni. Kõige rohkem apaluse sai 70-ne aastane vanahärra "Berth", kes kohe alguses oli ka vanamoelise filmikaamera operaator.

Poodiumi tagaseina ekranaile ilmus nimelt enne iga uue revüüloogu algust katkeld Paramount suurfilmi "Suur Gatsby", mis peatselt linastub Stockholmis ja milles kirjeldatav eppohh nii tugevasti on mõjutanud riietust ja võibolla mõjutab ka kogu meie elustiili saabuval sügisel hooajal 1974/1975.

"Suur Gatsby" on vändatud F. Scott Fitzgeraldi samanimelise, 1925 ilmunud romaani järgi. Film käsitleb müstiliste aritehingute läbi rikkaks saanud miljonäri Jay Gatsby "elupõletamist" muinasjutuliselt luksuslike pidudega ja tema püüdu tagasi võtta oma noorusearmastust. Daisy, mis Gatsbyle Daisy mehe alatu intriigi tõttu traagiliselt lõppeb. Kuigi film Ameerikas ei saanud hea kriitilise osaliseks, heideti ette õige atmosfääri puudumist, jne, teevad nüüd Jay Gatsby, keda kehastab praegune ameeriklaste suur filmilidol Robert Redford, valged suvüükonnad, valgete vestide ja valgete sonimütside ning Daisy peadigi istuvad pärliteist mütsikesed ja narmasseelikud suurt fuuroori moevallas. "Gatsby" filmilõigud

vaheldusid vanade Buster Keatoni tummfilmikatketega.

Nii esines ka kogu moerevüü rezhissöör ja konfereenajee Ann Margret Lönn Gatsby-ajastu roostepuunis pikas milanees-õhtuleidis jaanaliinussulgedest boa kaela ümber. Noored meesmannekeeni olid kõik trisuuridega ja Robert Redford ja tema filmikaaslastel, s.t. jucksetukk üle lauba, külgedelt hõikene, ainult tagant veidi pikemad juuksed.

Naismannekeeni olid enamuses poisipea soengute või lokkide peadega ja Jean Harlow, kunagine platinahõlv filmivamp. Eheteid olid pikad pärliteist valgetest pärlitest või mitu rida musti sõmpärlid ning revüaril kunstiliseid, isegi härrade smokingi sametkuse revüaril ilutses must sifoonist roos!

Sukavärv on suurel osalt hästi tume šokolaadipruun, kusjuures jälle on moes sukajoon taga. Kingad on väga kõrgete, kuigi mitte liiga peente, kontsadega.

Värvide alal domineerivad must, valge, havana-pruun, roostepruun, tume sambalroheline, hall ja roosa. Väga palju näeb kootud kapsuneid, pulloovreid, veste, mis eest kirju ruudulise mustriaga. Pikki kootud saali ja mütsi on ohtlalt — arvatavasti oodetakse hästi külma talve. Ainult seelikupikkuse vastu, eriti mantlite juures, näivad rootsi valmisriiete vabrikandid patustanud olevat. Kun konveksiooni modellid enamasti enne vastavat seosoni on juba valmis, on võimalik et Rootsis Pariisi moevoolule kaasa ei jäetud. Või ehk arvati koguni, et pikenenud seelikupikkus siin maal mitte läbi ei läb. Ei arvestatud nähtavasti mitte "Gatsby" filmi eduga juba enne Skandinaavia premjääri.

Kogu moerevüü oli jagatud 27-esse erilõiku, mis mannekeeni liikuvuse ja toreid milimika tõttu, kujunesid omamoodi lõbusateks sketshideks. Nii demonstreerisid "Uisutajad" rulluisudel edastatigi paarides sõites sportlikku riietust, milles ei puudunud ka vanamoeline maani seelik.

Lõigus "Oh, herge hommik!" oli tegemist ehtsa balletisenniga, milles blond aiteedi kujuga meesmannekeen mängis Nurjevit, tõstes ja lummades pikkades valgetes sifoonkeppides neikesi, kes oma läbipaistvate keppide all, mis osalt olid kapuutsidega, kandsid moodeid püksikesi ja ühegi õmbluseta libuvaid rinnahoidjaid. Lõigus "Puuviija-korjajad" toodi isegi kahepoolne redel poodiumile, mille otsa "Lennart" ronis, et siis korvidega varustatud sportlikus sügisriietuses neidudele korvides se noppida õunu või ploome. Ka tantsisid paarid charlestoni ja tangot.

Üldiselt võib nähtud modellide kohta öelda, et need olid lõkkelt mõistlikud, naiste kleidid istuvad lihtsasti keha ümber taljes, selgitud laienevad keltseesimjulist. Olajoon on hoomuliku sirge, kostüümilekide paraja puusajooni pikkusega. Meestel on hästi istuvad püksid, mis alapoole inglise meremeeste pükste lõike moodi laienevad. Ülikondade kuubedel laiad lühidavõltu revüarid, tweedist ülikondade juurde kuuluvad pikad seitsme nõõbiga vestid, mis Gatsby-looki saavutamiseks on obligatoorsed.

Niihasti meeste ülikondade kui naiste kostüümide taskud on tähelepanu äratavalt suured. Suured ja laiad on ka meeste lipsud ja nn. "Butterfly", mida vanasti hüüti kiki-lipsuks. Kombineeritud meeste argipäeva riietuses oli rohkesti ruudulise mustriaga pükse ja kootud kapsuneid. Mustriest olid sagedased gien-check, kalasaba ja suur ridamisi kolmnurkne kukeharjamuster. Siin oli ilus värvikooskõla hall-roosa, hall-rooste-pruun.

Naiste kleidid olid kerged, kehalegi libuvad milanees (kunstilised trikoo) moodeid, mida käesoleval hooajal saab palju nägema. Huviatav on õhturiietuses sirge pluusisoga ja nn. "taskurätiku" seelikutega tuletud. Need taskurätiku seelikud koosnevad neljast suurest "taskurätikust", mis ühe otsapidi võib külge kinnitaval vabal alapoole langevad. Sellega saavutatakse ebaühtlane pikihõike seeliku alläär. Ilusad olid mustad nar-

Meestemood eeloleval hooajal — tweed tuleb jälle koos vesti ja sonimütsiga samast materjalist.

maatega ehitud õhtukleidid, ka suured kolmnurksed narmassaliid nende juurde.

Lasteriieutuse alal näidati palju praktilist, kuigi mitte midagi eriti uut. Aga tore oli näha mudilasi demonstreerimas omaealiste riietust kooli ja spordi jaoks.

Riidesortidest nägime tweede, palju gabardiini, tüpulist kerge "kodu-kootud" villast, samett, kerge sametit velour-riiet.

dzhörsit leopardi- või siis kirjuriietustiku-mustris, siidist, polüesterit pluusideks, sifooni, milaneesi, mida sel hooajal eriti palju kasutatakse, et saavutada õiget "Gatsby-looki". Karusnahkade eelistatunad — hõberebane ja punarebasest boa. Peakatted naistel olid enamuses suured lamedad baretid, väikesed peadigi potkubara ja mõned ilusad salidised soetud turbandid.

KARIN SAARENS

J. Viilp in memoriam

20. augustil üks oma Villingby kodus alles suri ootamatult üks meie vanemapälv õigusteadlasi Juhan Viilp, kes oli enne meid riiklase iseseisvuse vägivalladest katkestamist Tallinna Ringkonnakohtu viimaseks prokuröriks.

Juhan Viilp oli sündinud 28. veebruaril 1903 talupidaja pojana Imavere vallas Viilandiimaal ja seal ta alghariduse saanud. Oma jätkuvate õpingute käigus astus ta 1922 sügisel Tartu ülikooli õigusteaduskonda ja üliõpilasena valis omale akadeemiliseks koduks Eesti Üliõpilaste Seltsi. Olles Tartu ülikooli lõpetanud 1926 kevadel ja selle järele mõetava aja olnud kohtuametis kandidaadiks määrati ta 1930 Tallinna Ringkonnakohtu juurde abiprokuröriks. 1938 edutati ta Kohtukoja abiprokuröriks ja hiljem Tallinna Ringkonnakohtu prokuröri koha vabanemisel selle kohtu prokuröriks.

Juhan Viilp kui vastutusraskete kohtadel töötanud juristi iseloomustuseks võib kokkuvõtlikult öelda, et ta püüdis alati oma põhjalike teoreetilisi teadmisi ja kehtivate seaduste head tundmist rakendada kohusetundlikult õiglaste lahenduste saavutamiseks nii ühiskonna kui ka üksikisiku huvide kaitses ja teostamiseks. Olles oma isiklikus esinemises tagasihoidlik, korrektne ja sõbralik, oli ta oma kolleegide ja kõigi teiste poolt, kes teda lähemalt tundsid, lugupeetud ja armastatud.

Kodumaa anastamise järele võbra võimu poolt katkes ka Juhan Viilpi kutselane edukas töö oma

JUHAN VIILP

rahva keskel meie ühiskonna vaba ja loomuliku arengu käigus. See töö katkes kadunu parimates aas- tates nagu paljudel teistelgi, sunnides pagulasena kodumaalt lah- kuma ja võõrsil uut elu elustama.

1944 sügisel Rootsi saabunud ja siin esialgsed ümberasumise raskused ületanud, leidis Juhan Viilp enesele uue tegevusala teadusliku raamatukogu teenistuses ühe ar- stimate valmistamise ettevõtte juures. Usina töö ja teoreetiliste teadmiste pideva täiendamise tu- lemusena avanes tal hiljem vöi- malus saada selle raamatukogu juhtajaks, millisel kohal ta teenis kuni pensionile minekuni.

Juhan Viilpilt jäävad leinama peale tema lähemate omaste veel Eesti Üliõpilaste Seltsi pere ja hulk sõpru, kes tundsid tema õilsat ise- loomu ja teravat intelligenti koos inimliku soojuse ja meeledindu- sega tõekspidamiste kattemisel. Rahu kadunu põrmule!

ELMAR ANDERSON

Mannekeeniid kannavad kõik hästikombmeeritavaid veluurmaterjalist riideid mitmeks o. tarbeks.

Kirjanduslikku juttu kirjanik Elin Toonaga

Paguluse kirjanduslikus juurdekasvus on Elin Toona (s. 1937) üks nooremaid. Ajaloosündmused paikasid 7-aastase luuletaja, Ernst Enno tütre tütre Saksamaale pagulaslaagrisse, sealt hiljem Inglismaale, kus Elin Toona veetis kasvu- ja kooliaastad. Praegu elab kirjanik (koodaniku nimega abielumise järele Gottschlak) USA idarannikul. Elin Toona on eesti keeles avaldanud kolm romaani: "Fuuigel" (1964), "Lotukata" (1969) ja "Sipelgas sinise kausi all" (1974). Arvo Mägi on kirja teel vestelnud mõle noorema kirjanike põlvkonna esindajaga Elin Toona kirjandusliku tegevuse taustast ja kavatsustest. Allpool vestluse tulemus.

— Kust said esimesel ergutusi kirjutamiseks?

— Kadunud Gert Helbema oli esimene, kes minu kritselduste vastu huvi tundis ja neid vahest lehte pani. Ma olin juba kogu elu aeg "kirjutanud", aga alati isiklikust vajadusest ja isendale või perekonnale lugeda. See "vajadus" kestis läbi hilisemate huvide ja pöödmiste lavale ja mujale. Ma lihtsalt kirjutasin kõik muljed endale maha või jätsin need pildidena mälu. Vahel kirjutasin päevikusse, teinekord luuletusi. Vahel lihtsalt Leedsi ja Bradfordin vahel bussis istudes, kui ma käisin pühapäevadel rahvastansu harjutamas. Vanaemaale kirjutasin 15-aastaselt järgmise luuletuse:

Vanaema istus vaiksest ja tükust.
Loojuv päike ta põsele kukkus.
Kannatuse sõrmes voolinud keha,
maalinud ta elu eha.

Ajatud aastad kui unenäos,
jälgi jätnud ta kortside räsos.
Puust nagu raiutud tema huuled,
suudlond teda karmid tuuled.

Pilved äkki piikese katsid,
hämardad varjud ta endasse matsid.
Mullane tundus armas nagu kukkus
kangel surma kägi.

Hirmus jooksin tema ette
Kuid küed olid soojad, kui väitsin kätte.
Mu suudlust ta läbi une märkas
ja naeratades üles ärkas.

— Milline oli su kodune keskkond kirjutamise suhtes?

— Ema ja vanaema ergutasid mind juba lapsest saadik kirjutama. Ema ütelsi vahel, ena jätku kõik teised unistused (lava) kõrvale ja keskenduge ainult sellele. Mina ei võtnud kirjutamist tõsiselt alana vaid hingelise vajadusena.

A. Rannit akadeemia külaliseks

NEW YORK (EPL) — Luuletaja Aleksis Rannit veetis sel suvel kaks kuud Ameerika Kunstide ja Kirjanduse Akadeemia külaliskonnas selle instituudi juhitud Saratoga Springsis, New Yorgi osariigis.

Kutse sinna põhjustas A. Ranniti 37 luuletuse avaldamine New Directions nimelise rahvusvahelise kirjandusantoloogia 24. ja 25. köites. Viibides mainitud puhkekodus, kus talie oli määratud omaette korter ühes täieliku panstioniga varem mõljonär Traskile kuulunud villas, töötas Aleksis Rannit oma uue luuletuskogu kallal, millele ta kavatses panna nimeks "Enlhasite". Ranniti tõlkija inglise keelde luuletaja ja kirjandusloolane Henry Lyman on hiljuti lõpule viinud Ranniti poeesia valikogu redigeerimise ning varustanud selle pikema essegaga eesti luuletaja loomingi üle.

ELIN TOONA

mida olin kogu aeg teinud. "Uueks ja huvitavaks" muutus see alles siis, kui Gert Helbema sellele tähelepanu osutas.

— Kui palju on "Lotukatas" tött ja kuipalju fantaasiat?

— Ausalt öeldes — ei tea. Minu raamatud tulevad mulle kõik rida rida reaalsustest. Ma ei tea ise, kas näl juhatus või mitte, kust see tuli, kas mälestus on tegelikult sündmusest või fantaasias ümberredigeeritud. Ma leian vahel "luuletusi", aga ma ei tea, kas need on minu omad või kuskilt maha kirjutatud, need tunduvad mulle tihti võõrainana. Kui "mõte" on paberile

Kuidas sai INDIA aatomipommi

WASHINGTON (ME) — India on Ameerika ühendriikidele saanud miljardite dollarite väärtuses üldise nälja leevendamiseks.

Nüüd on Ameerika senaator Harry Byrd pannud kokku kaks ja kaks ning näidanud, kuidas India samal ajal on kulutanud 175 miljoni dollari oma aatomipommi arendamiseks. Senaator Byrd ütles, et alles hiljuti on kustutatud 2,2 miljardi dollari väärtuses India poolt ostetud toitaineid võlga. See on pealgi toimumud ilma senati teadmata.

Samal ajal kui India kasutab Ameerika abi, et toita oma rahvast, on ta korduvalt ühinenud kommunistliku blokiga UNO-s, et blokeerida Ameerika poliitikat. India on haivastanud Ameerika Vietnami pärast, samal ajal kui ta ise on vallutanud võbrast territooriumi ja laskus sõtta Pakistaniga. Ka selle sõja tagajärgi tuli Ameerikal leevendada oma maksu-maksjate rahaga.

Nüüd kas Ameerika saadiku Indias, D. Moynihan, vahendusel on India üldisest võlasummast 3,3 miljardi suuruses juba kustutatud 2,2 miljardit, on teateid, et India peaminister Indira Gandhi kavatses leida võimalust saavutada Ameerikalt veel enam majanduslikku abi. Nähtavasti, arvab senaator Byrd, vajab India enam ja enam raha aatomipommi arendamiseks, jättes oma rahva Ameerika maksu-maksjaks tota.

pandud, siis unustan selle kohe ära ega tunnegi seda hiljem omana. Vajadus asja paberile panna on minu ainuke mõte ja niipea kui see tehtud, kaob vajadus koos "mõttega".

— Kuidas on nende elementidega "Sipelgas"?

— Romanon on romanon — pisut tõslelu, pisut ettekujutust ja liialdust. "Antsude" saatused — või saatused — on üks tahk pagulaselust, mis on mulle pikemat aega silma paistnud ja millele ma olen pöödnud leida väljendusvormi. Kõlastasin oma nooruspõlve "kodu" Põhja-Inglismaal 1973, mis andis uut tuge romaani valmimiseks. Sain selgesti aru, miks Ants tagasi läks ja kuidas Antsu elul on peidetud võlud, millest võõrad kuidagi aru ei saaks.

— Kuidas võrdleksid Inglismaa ja USA eestlast?

— Olen USA eestlaste hulgas viibinud vaid paar korda. Kõige selgemaks jäid ühe suvepäeva muljed: ühepool saali aktuse kõne ja teisel pool "hamburgeri" ja "hot dogi" müügi letid. Ma ei kuulnud sõnagi kõnest lelitl müümise kisas.

— Milline on su igapäevane elu?

— Tõttan juba ligi 8 kuud kuulustele agentuuris, kirjutatan mitmele kohalikule ajakirjale (ühes neist on ka ilmunud sõnum, et minult on ilmunud eesti keeles kolm raamatut) kodus olen perenaine ja ema. Mu mees ei tööta ja sellepärast võib öelda, et tema on rohkem perenaise ametis. Meie majas ei tähenda, kes midagi teeb. Peaasi, et laps on rõõmus ja terve.

Sinu eadispõlised kavatsused kirjutamises?

— Minu ingliskeelne romanon on pooleli. See on täielik ümberjutustus "Lotukata" teemal. Eesti keeles on mul uus idee juba olemas. Uus romanon aga pressib peale ja ma pean ennast sellest varsti vabastama. Mul on vajadus seda kõike, mida ma nüüd näen ja tunnen, kirja panna, enne kui on liiga hilja. Miks hilja? Ma ei tea, lihtsalt on nüsugune tunne. Nii on minu loomiseks.

— Missuguseid kirjanikke arvad end olevat mõjutanud?

— Ma olen alati olnud suur lugeja. Aga ma ei saa lugeda, kui mul endal on midagi ees, lihtsalt ei saa. Loen siis, kui mu aju puhkab, või kui otsin uut inspiratsiooni, mis mind argräpavast eemale viiks. Mind inspireerib filosoofia, eksistentsialism, Kierkegaard, Colin Wilson (Outsider), Rolly May (Love and Will), Hermann Hesse, idamaised usuligud jne. Nimestik tuleks lõputu, ma näen neis midagi ühist. Suur "jutustamatus" sõber ma ei ole. Ma ei loe niipalju vajadusest, et kirjanik minule midagi jutustaks, vaid isiklikult vajadusest temaga koos kuskile mujale ära minna. Ma olen sündinud end eesti keeles lugema kõike, mis kätte satub. Kui mõni raamat ei vasta mu hingelisele vajadusele, siis on see siiski õpetlik keele suhtes ja kirjutamise tehnikas, millest ma peagu mitte midagi ei tea — peale selle, mis ma liivisi olen "kokku lugenud". Ma ei ole ju kunagi eesti koolis õppinud. Eestis olin liiga noor. Kasvasin Inglismaal inglise lüestekodus.

ARVO MÄGI

Mart Mägi, tehnoloogia doktor ja dotsent Chalmersi tehnikakoolis Göteborgis, on kutsutud lektoriks Uppsalasse oktoobrikuus Svenska Teatrolõgõrõnõngi poolt korraldatavatele kursustele krüvtehnikast ja põltõhõndõust. Mart Mägi on õhtlasi kursuste komitee liige.

— Elate lennuvälja lähedal. Millal on müra kõige suurem?
— Laupäeva hilisõhtul, siis kui mu mees kõrtsist koju tuleb...

Läänemaailma nägemise hind

Nagu on üldiselt teada takistab N. Liidu kodanikke läänemaailma külastamast peale äärmiselt väikesed võimalused väljasõidu viisat saada välispassi eest nõutav väga kõrge maks. 400 rubla s.t. ligemale 2 400 kr osutub efektiivseks tõkkeks enamusel. Tulemuseks on, et näiteks 1973 N. Liidu elanikest ainult 0,4 prots. said läänemaailmas ära käia.

Mitte palju parem ei ole aga lugu ka teistes kommunistlikes riikides v.a. Ida-Saksamaa ja Jugoslaavia. Esimeses neist viisats erikokkuleppe alusel Lääne-Saksamaal käinute arv välismaa külastajate arv 18,2 protsendile, kuna Jugoslaavia seda soodustust nautinute arv ei ole teada. Viimaksmainitud asjaolu seletub sellega, et Jugoslaavia väljasõidu viisat üldse ei nõuta. See suhtes on aga see maa koos Poolaga kommunistlike riikide hulgas hiljavaks erandiks.

Kõigis teistes kommunistlikes maades on läänemaailma külastamise eeldused väljasõidu viisa saamine.

Üllatavalt oli aga 1973 ka Poolast läänemaailma külastanute arv ainult 0,8 prots. elanike koguarvust. Tõenäoliselt seletub see välispassi eest võetava suhteliselt kõrge maksuga. Poolas on see näimelt umbes 430 kr. Teistel kommunistlikel maadel võetakse välispassi eest maksu järgmiselt: Bulgaarias umbes 210-340 kr., Tšehhoslovakkias olenevalt reisi kestvusest 70-220 kr. Ungaris 90 kr. Jugoslaavias 55 kr. Rumeenias umbes 40 kr. ja Ida-Saksas umbes 25 kr.

Peale välispasside eest võetava maksu ja väljasõiduvisa hankimise nõude on veel tähelepanuväärne, et ainult Jugoslaavia ja vahel vahel ka Ungari ja Poola on lubanud läänemaailma külastada tervet perekonda lühikorra. Kõikjal mujal esinevad sellised juhud väga harva või üldse mitte (EPL/FK).

Hõredalt, ent siiski üles asustatud maa

TORONTO (VE) — Montreali ülikooli günekoologia professor Lise Fortier välitis arstide konverentsil, et Kanada on ülerahvastatud ning valitsus peaks hakkama püüma immigratsioonil.

Professor Fortier toonitas, et Kanada rahvastik elab peamiselt 320 km laiusel ribal piiri ääres, mis on elamiskõlblik, kuna suured põhjapoolsed alad on soode, rabade ja põllunduseks kõlbmatu maa tõttu elamiskõlbmatud.

Professor Fortier ütles, et Kanada toob immigrante sisse selleks, et need läheksid elama vähemastatud aladele, kui suurem osa neist koguneb suurlinnades, e peamiselt Torontosse, mis oma kiire kasvuga neelab igal aastal suured alad Kanada kõige paremat põllumaad.

Pääsesid läände

Okupatsioonivõimude loal käis Inglismaal venna juures Elmar Põhl ning sugulase juures Malle Biene, mõlemad Tallinnast.

Kanadas käisid Eda Aru Haapsalu, Milvi Alkisaar ja Milvi Kruuser Tallinnast ning Janna Gutman Võrust.

USA-s käisid Elvi ja Lembit Kartau (isa juures) Pärnust, Pauline-Johanna Hallika Rakverest (poja juures) ja Marta Helene Raag (venna juures) Tartust.

Transpordiminister Brinegar tegi kongressile ettepaneku määrata autode kiiruse ülemääraks 55 miili (ca 90 km), et vähendada liiklusõnnetusi.

Klassikoline vana vaade praeguste inimestega Raekojaplatsil.

Eesti Gümnaasium ja Täienduskeskkool alustavad õppetööd

Eesti Gümnaasium ja Eesti Täienduskeskkool Stockholmis alustavad teatavaks, et sügissemestri 1974 korraldatakse järgmised kursused:

Gümnaasiumi kava ulatuses:

Eesti keel, eesti kirjandus, rootsi keel, saksa keel, prantsuse keel, inglise keel, soome keel, filosoofia, matemaatika, usundus ja loosteadused.

Täienduskeskkooli kava:

Eesti keel, eesti kirjandus, eesti matemaatika, eesti ajalugu, eesti ajal ja muusika.

Ülikooli kava (koostöös Uppsala ülikooliga):
Eesti keel.

Gümnaasium omab kõik avaliku koolide õigused ja ülikooli kursused eesti keeles annab 20 punkti

akadeemilisel nivool.

Täienduskeskkool on mõeldud eesti noorsoole, kes praegustes oludes ei saa eestikeelset keskkooli gümnaasiumiabi.

Uutel õpilastel palutakse viivitamatult registreeruda kirjallikult kooli aadressil: Tulegatan 20, 113 53 Stockholm või telefoniteel 08/55 15 35 (a.t. rektor V. Muld), 08/75 06 31 (Joh. Ungerson), 08/19 36 46 (lektor Paul Laan) või kooli telefonil 08/31 14 71.

Gümnaasiumi osas algab õppetöö esmaspäeval, 1. septembril, täienduskeskkooli osas laupäeval, 15. septembril kuni ülikooli kursusest teatatakse registreerunute hiljem.

Teretulemast!
JOH. UNGERSON
Kursuste juhtaja

Eelmüük teatri etendusele

Arvo Mägi näidendile "Vanemuine", mis veelikord tuleb lavale pühapäeval, 29. septembril kell 17.00 ABF-i saalis, Sveavägen 41, algas pääsmete eelmüük Eesti Kultuuri Koondukses, Eesti Majas, tel. 08/11 31 18 ja "Välis-Eestis", Lilla Nygatan 8, tel 08/11 50 40.

Eelmised etendused, mis toimusid aasta alul, said hea vastuvõtu osaliseks nii arvustuse kui ka publiku poolt ning teatrisaali oli mõlemaks etenduseks viimase kohani väljamüüdud. Ka nüüd on oodata elavat osavõttu, kuna etendus aeg võimaldab ka kaugemal elavatel teatrisõpradel kohale tulla.

KaJo Linde Adelaidest Austraaliast viibis Euroopareisiga ühenduses Stockholmis.

Ivar Paulson Stockholmis kihlus Lena Jonsoniga. Feigmees on kadunud tuuletaja Ivar Paulsoni poeg ja on ka ise tähelepanu äratanud tuuletajana – tema esikõngu avaldas Bonniers.

Rootslase silmaga Eestis See mida neile pakutakse

Hiljuti võttis meiega ühenduse rootslane, kes suvepuhkuse ajal oli uudishimust ootnud nädalalõpureisi Tallinna, kuna reklaam oli ahvatlev ja vanemate jutu kohaselt oli Eesti kolmekümnendatel aastatel olnud üks populaarsemaid rootslaste suvituskohti. Pealegi kõneles broshüür, et tema vanemate eestireiside ajal valitsenud seal "diktatuur ja tagakiusamine", kuna tüüd on tegemist absoluutse vabadusega ja elustandard nii kõrge, et seda üldse ei saa võrrelda olukorraga enne Eesti vabastamist Nõukogude sõjajärgse poolt. Kokkuvõttes kujunes aga Tallinnas viibimine suureks peetumuseks ja rootslane ütles, et ta on olnud Eestis kaks korda: esimest ja viimast korda.

Põnevusega lähenenud 106-paoline reisiseltskond Tallinna sadamale. Umbes 30 reisiolijast olnud sünnilt eestlased. Jäänud mulje, et Tallinna sadam on üllatavalt väike, kus polnud näha ühtki suuremat laeva, rääkimata lääneriikide reisi- või kaubalaevadest.

Sadamalilled ja plats olid inimühikud välja arvatud mõned relvastatud vahisõdurid, kes arvatavasti olid valveteenistuses. Kui laevatrepp maha lastud, toodud selle otsa juurde plekkputka, ja rootslased, kelle laevalt meesle halb toidukorraldus, arvanud, et hakatakse sooja vortsi müüma. Ent üllatus olnud suur, kui selgunud, et tegemist oli hoopis passide ajutise kontseptsiooniga.

Tulnud seista aegaviltvaba sabas enne kui passi vastu saadud mingi plastühikukilgus kviitung. Kuriositeet vene keelt kõnelevad hamburi relvastatud sõdurid valvanud lga liigutust ja passiametnik (ka sõjaväevormis) pöödnud pilguga tungida vaat et siiskonda. Iga inimese peale läinud 2 kuni 5 minutit.

Sils tulnud läbi minna tollihoonest, et asuda turistidele varutud bussidesse. Kaasas olnud Rootsi-eestlased saanud nüüd tänaval kokku oma tuttavatega, kusjuures jällejärgmisestseenid olnud sõdameesetüüpilist liigutavat. Kõigil vastuvõtjad olnud kaasas ühed ja need samad lilled: karikakrad ja rükkililled ning mõlemal poolel valatud rohkelt pisaraid. Rootslased ainult osanud aimata, mis õieti lahti oli, suutmata aga tungida asja sügavamale sisse.

Buss, millega turistid Tallinna mõnda ringi sõidutati, olnud väga halvast olukorras. See loogisunud ja koisenud nii hullusti, et reisielajad hakanud päris hirm. Ka väljahlaidajastuistest, mille kaudu rootsi keelt hästi valdav eesti üliõpilane pöödnud seletusi anda, kuuldunud ainult raginat.

Tänavalt liikudes torjandud silma palju sõjaväelasi, neid leidnud kõikjal ja nad kõnelnud vene keelt. Era isikuid püüdnud nad algses soomlasteks, kuid saanud siis teada, et see soome keele moodi jutt käibki eesti keeles.

Vaatamisväärsustest olnud kõige huvitavam vanalinn. Näitasime turistile hiljuti Eestis välja antud pildivõtte, kus esineb igasuguseid fotostid nii inimestega kui ka ilma. Ühele pildivõtte, mis näidustatud koguni daamide, moenäidiste. Kuid säärastel rüetatud inimest polevat turistid kuusagi näinud. Ühe moodsa kaupluse interjöör tundi aga turist ära: see oli äri, kust saab osta ainult välisvaluuta eest ja kuhu kohalik elanikkond ei pääse. Pildivõttees see informatsioon puudub.

Sirvisime sils Üheskoos paguluses 1955 ilmunud pildivõtte "Estonia". Seletasime, et selles leitudvõtte ülesvõtet on tehtud enne Eesti okupeerimist Nõukogude võimu poolt 30 aastate lõpul. Turist uuris pilte ja ütles, et trammid on ka praegu need samad, samuti välismuuseumid.

Autosid pole nüüdki Tallinnas liiklustiheduse mõttes rohkem näha kui pildivõttees "Estonia". Erinevus seisvat ainult selles, et nad polevat praeguse Tallinna platseid näinud lillepeenraid ega puisteteid põetud puid nagu need esinevad iseseisvusaegse Tallinna pildivõtte.

Lõunast sõidi restoranis "Tallinn", kus tolt olnud harukordselt hea, kuid teenindamine aeglane ja salitaarsed seadmed alpooli lga sugust arvustust. Rootsis keela-

taks nilsuguste seadmete kasutamise otsekohes.

Kogu programm olnud ääretult täiskiljutud, nii et omapead käimisid ei jäänud aega. Samuti puudunud rootslastel võimalus kontakti saamiseks kohaliku elanikkonnaga. Reisiakava järgi pidi õhtul toimuma pidulik supee tantsuga soomlaste poolt ehitatud "Viru" hotellis. Tulnud välja, et rootslaste jaoks oli reserveeritud hotellis omamette söögisaal, kus õhtul olnud kaadud valguga, mis tantsuks ebasoobiv, ja orkester puudunud. Kuid eriti reisiseltskonnaga tütarlapsed näidanud suurt tantsuhimu, pannud oober grammofonile ühe 40-ndatel aastatel sissemänginud Frank Sinatra plaadi ja osutanud valibale, et tantsige sellega.

Muidugi ei tulnud tantsust midagi välja. Rootslane väitis, et tal olevat kodus seesama sissemäng vanal "kivikooil". Kuid sils levinud kuuldus, et hotellil viendal korrusel mängivat orkester ja kõva tantsimine käib. Rootslased rutanud rohinat tantsusaali ukse taha, kuid neid tõrjutud sealt tagasi põhjendusega, et saal on reserveeritud. Kellele? See ei selgunud vaatamata pärimistele.

Suurt peetumust väljastanud äride väheus ja kaupade puudus. Ainus, mille meile jutupartner kaasa ostis, oli heliplaat eesti naiskooride lauludega. See sisaldas peamiselt klassikalist eesti koorilaulu ja esitus seisab kunstiliselt kõrge tasemel. Selgus veel, et vale on vahetada rootsi kroone rublade vastu, sest nõukogude raha eest ei müüda turistide poes

midagi, teistes ärides aga midagi ostmisväärselt ei leidu.

Märgates eksitust, tahtnud turist oma rublad uuesti kroonidesse tagasi vahetada, mis oli ka võimalik kättejuhatatud rahaasutades. Tulnud jällegi pikas sabas seista, kus teenindamine aeglane ja ükskõikne. Jõudnud aga kätte kellaaeg, mil teenindustuuk tulnud sulgeda. Ja tehti küll nii. Nilsamuti kui teisedki seelnud meele rootslane sabas edasi, sest nad polnud kunagi kogunud, et mingi asutus suletakse sekundilise täpsusega eriti kui leitud veel palju neld, kelle asjaajamine pole lõpetatud. Nad arvanud, et ametnik läks ehk kuhugi kiiret asja õiendama ja tuleb varsti tagasi. Aga luuk jäigi kinni ja mõne aja pärast aetud ootajad tänavale.

Rootslane arvas lõpuks, et ta vist nüüd mõistab, miks paljud eestlased 1944 maalt põgenesid ja miks nad sinna tagasi ei taha. Ja meile tööleandeks peaks nüüd kujunema turismireiside propageerimine Eestisse, sest seal saadud muljed on nähtavasti palju mõjuvamaid kui pagulasestlaste poolt kolmekümne aasta jooksul tehtud seigistustöö. Kommunistlik propaganda broshüürid ütlevad: "Oma silm on kuninga".

Imar

Külastage
EESTI MAJA
WALLING. 34-I

Uus hiiglaslik norra ölleid mandrijalamil

Norra riiklik naftakompanii Statoil tegi teatavaks, et Põhjameres paikneval mandrijalamil, umbes 150 km läänepool Sognefjordi on tehtud uus hiiglaslik ölleid. Statoil märgib, et Statoil'is rüstitud lelu kohalt saab vähemalt 265 miljonit tonni ölleid ja 50 miljardit kuupmeetrit gaasi. Fuurimistega alustati aastavahetuse, kuusjuures neid teostab Mobil Oil, kelle kasumaks oleks 15 protsenti. 50 protsenti omab Statoil ja ülejäänud osad väiksemad firmad.

Statoil'ist väljak asub üsna inglaste Brent-sektori läheduses, kuid oletatakse, et õlivarud säilitatakse poolele süiski ei ulatu. Teisest küljest aga on ka Brent-sektoriist leitud õli.

Rootsi poolel märgitakse, et uus leid Statoil'is avab uusi ja huvitavaid aspekte Norra-Rootsi koostööle. Mõistagi on Rootsi huvitatud toorõli sissevõetud naaberriikidest selle asemel, et seda importida näiteks Araabia riikidest. Oletärid oled tegelikult käsitluse juba varem, sils kui hakati ekspordatama Ekofisk ja Frigg pirkondi, mis samuti asuvad Põh-

hjameres. Toorkord polnud rootslastel eriti huvitatud, kuna nimetatud sektori ei suuda vajalikul määral toorõli produtsseerida.

Nüüd aga on olukord muutunud, mis annab uut ainet diskussioonile, kuidas Rootsi ja Norra arendavad edaspidist koostööd. Sel juhul võiks esitlaks kõne alla tulla ühine suur õliühendus tehnikas kuusagi Norra läänemerkil.

Ka muus osas areneks Rootsi ja Norra vaheline koostöö elavamalt kui seniajani. Eeskätt sellepärast, et rootslastel pole silamaani olnud Norrast midagi eriliselt sisse tuua. Küll aga omab Rootsi tehnilist ja tööstuslikku kapatsiteeti, mis on väga kõrge tasemel ja millest tulevikus ka Norral on kasu.

Vahepeal aga jätkuvad õlitsingud ka Rootsi vettes, Gotlandi lõunaosas. Kuid üsna ranniku läheduses, kuna silamaani pole Rootsi ja N. Liit suutnud lahendada mandrijalamil kütusimist Läänemeres. Venelased tahavad Läänemereid poollatada, kuusjuures piir kulgeks seega üsna Gotlandi lähedal. Rootsi aga ei leia, et piir peaks kulgema poolel teel Gotlandi ja Baltiku vahel.

Lõpuks võib juurde lisada, et õlitsingud Gotlandil on andnud positiivsed tulemused. (EPL/A).

Leinateated

Sydney, Austraalias, suri 29. juulil adm. kapt. August Tõnisson, sünd. 18. veebruaril 1889 Helmes.

Sydney's suri Emil Tammet. Wollongongis Austraalias suri 29. juulil Sari.

Wollongongis suri Voldemar Kaasik.

Oldenburgis, Saksamaal, suri 6. juulil Albert Kuul, sünd. 24. veebruaril 1904 Saaremaal.

Darmstadtis, Saksamaal, suri 24. juulil dr. Artur Vessar, sünd. 15. juulil 1894 Tallinnas.

Jökääruul, Kanadas, suri 7. augustil Hilda Klemmer, n-na Muuamägi, sünd. 18. jaanuaril 1915 Tallinnas.

Malvernes Long Islandil USA-s suri 10. augustil Hilda Vidas, n-na Kiolelin, sünd. 24. juulil 1891 Tallinnas.

Wilmingtonis Delaware osariigis USA-s suri 8. augustil Selma Reh-Ewing, n-na Raudsepp, sünd. 12. augustil 1906.

Sao Paulos Brasiillas suri Emille Tekkel.

New Yorgis suri 10. augustil Helen Kajuste, sünd. 7. aprillil 1896.

Ford oli noorena mh. edukas rugby mängija. Karikaturist Edmund Valtman kujutabki teda USA-aja kirjanduses ilmunud karikatuuris rugby mängijana, kes on saanud oma kätte palli (pealkirjaga "rahva usalius"), tormates edasi ja jättes teised (Wargate-poliitika) seadusse...

Moskva loodab G. Fordilt Nixoni-poliitika jätkamist

N. Liidu juhtkond on alustanud diplomaatilise ja propagandilise suurkampaniaga, et päästa pärast president Nixon langemist viimase nn. sobimuspoliitikat. Nõukogude ajakirjanduses avaldatud artiklitest ja kommentaaridest võib järeldada, et venelased panevad suuri lootusi uuele presidendile Gerald Fordile, kalkuleerides, et ta jätkab Nixoni senist välispoliitikat ning jätkab maailmarahu heade Nixoni ja Kissingeri kombinatsioonide Moskva suhte majanduslikkude soodustuste tegemiseks ning N. Liidu majanduslele vajaliku süsti andmiseks. Moskvas ilmuv N. Liidu kommunistliku partei peahäälekandja "Pravda" avaldas hiljuti pikema artikli N. Liidu-Ühendriikide suhetest, milledest punase niidina käib läbi lootus, et president Ford täidab kõik need lubadused, mis Nixon ja Kissinger kergekõelselt Brežnevi-Nixoni kohtamistel venelaste ette lauale panid. Mõilised meeleolud valitsevad praegu Ühendriikidega suhtlemisel Moskvas, selle kohta annavad kõige selgema ülevaate üksikud väljavõtted "Pravdas" ilmunud artiklitest, mida serveerime allpool.

"Pravda" kirjutab muuhulgas:

— Tänu mõlema poole ühistele jõupingutustele toimuvad NSV Liidu ja USA suhetes viimastel aastatel suured muutused. On sõimitud tähtsaid kokkuleppeid, mis käsitlevad meie suhte aluseid vastavalt rahuliku koostööteemalise printsiipidele, tuumasõja vältimise ja esimese samme strateegilise relvastuse piiramisele. Mõlemad pooled väljendavad täie selgusega otsustavust teha kõik võimalik, et vähendada ja seejärel täielikult välistada NSV Liidu ja USA sõjalise kokkupõrke risk. Täiesti selgesti demonstreeriti samuti mõlema poole püüde arendada ja süvendada ulatuslikku mõlemapoolselt kasulikku Nõukogude-Nõukogude-Ameerika koostööd erinevates valdkondades.

Juba on sõimatud ja vihkase edukalt ellu viimised kokkulepped majanduse, teaduse, tehnika ja kultuuri valdkonnas. Arenevad kontaktid ja sidemed mõlema maa parlamentide ja äriühingute, teadlaste, kultuuritegelaste ja üldsuse esindajate vahel.

Uueks sammuks rahvusvahelise pimeuse lõdvendamisel ja Nõukogude-Ameerika suhete arendamisel oli kolmas tippkohtumine käesoleva aasta juunis.

9. augustil lahkus Nixon USA presidendid kohalt. Uueks arvult kolmekümne kaheksanda USA presidendiks sai Gerald Ford.

Presidentide vahetus on ameeriklaste sisemine asi. Kuid rahvusvahelisele üldsusele pole kaugeltki ükskõik, kuidas arenevad edasi USA välispoliitika ja Nõukogude-Ameerika suhted. Oleneg NSV Liidust ja USA-st suuresti rahu ja rahvaste julgeoleku saatus. Seepeärast võtavad nõukogude inimesed ja kogu maailma rahumastajad inimesed rahuldustunde vastu USA uue presidendid G. Fordi, USA Kongressi, poliitilise ja äriühingute esindajate avaldused, et nad kahtsevad ka edaspidi kaasa aidata rahvusvahelise pimeuse lõdvendamisele, Nõukogude-Ameerika suhete positiivsele arendamisele.

Juba aaspresidendina märkis G.

Ford 1. augustil ajalehele "Christian Science Monitor" antud intervjuus, et ta "toetab täielikult administratsiooni välispoliitikat". "Aaspresidendina teen mis tahes asjaoluks käesoleval ajal ja ka tulevikus kõik selleks, et saada poliitikat ellu viidaks ja teostataks." Samas intervjuus ütles ta, et toetab Nõukogude-Ameerika kokkuleppeid strateegilise relvastuse piiramise kohta ja loodab, et saavutatakse kokkulepe selle probleemi üle peatavate läbirääkimiste teise etapi tulemusel.

Saanud teate, et ta saab USA presidendiks, ütles G. Ford: "Lubage mul vähimagi kohkumeta ja reservatsioonidega märkida, et seda poliitikat, mis võimaldas saavutada rahu ja rajada aluse rahu püsimeks tulevikus, jätkatakse ka edaspidi, niivõrd kui see olnud minust kui USA presidendist."

Ta märkis seejuures, et USA välispoliitika järjepidevust näitab H. Kissingeri jätkmine riigisekretäri kohale.

"Lakkamatult ja siralt toetleda rahu", lubas G. Ford ka ametivande andmise tseremoonial tehtud avalduses kui USA uus president.

Otsustades Kongressi liidrite väljastumise järgi, leivad need G. Fordi püüdsid mõistmist ja toetust Vabariikliku Partei ja Demokraatliku Partei juhtivalt tuumikuil. Senati Demokraatliku Partei enamuse liider M. Mansfield ja Vabariikliku Partei väheuse liider H. Scott esinesid nelil päevi lubadustega toetada valitsevat välispoliitikat kursist. Nad mõlemad olid täielikult nõus riigisekretär H. Kissingeri avaldusega, kes ütles et "ükski välisriigi valitsus ei pea tundma mingit kahtlust meie välispoliitilise kursi toetamise suhtes".

Mansfield teatas, et ta jätkab tegutsemist selles suunas, et tagada kahe partei toetus presidendil välispoliitika, esijoones Nõukogude Liiduga pimeuse lõdvendamisele. H. Scott märkis, et kahe partei sellisel seisukohal on "tohtu tähtsus meie ja kogu maailma le".

Nõukogude-Ameerika suhete edasise parandamise vajadust märgivad paljud USA äriühingute silmapaistvad esindajad. Nii teatas "Bank of America" üks esindajad Peter Wellmann: "Bors reageerib järsult poliitilistele sündmustele, kuid Nõukogude Liiduga kaubavahetust pidevate kompaniide aktiivsed ei langetanud ja ma arvan, et ei langeta. Meie prognoosid on optimistlikud. Meie mõlemale suurendada operatsioone Nõukogude Liiduga ja finantseerida edaspidi suuri tehinguid teie maa".

USA poliitikategelaste ja äriühingute esindajate püüdu soodustada rahvusvahelise pimeuse lõdvendamist ning Nõukogude-Ameerika suhete parandamist toetab vaid enamik ameeriklasi. Kuid see ei tähenda sugugi seda, et USA-s pimeuse lõdvendamise vastasid ei oleks.

Märkides, et progress Nõukogude-Ameerika suhetes leiab Ameerika rahva hulgas väga laialdasid toetus, juhtis senaator C. Pell samas ajalehes 9 augustil ilmunud artiklis tähelepanu sellele, et riigis on olemas teatud rühkonnad, kes püüavad igati Nõukogude-Ameerika suhete normaliseerimist takistada.

Sealhulgas avaldavad pimeuse lõdvendamise protsessile vastupanu sõjateostuslik kompleks ja tema pooldajad Kongressis, märgib senaator.

Koos nendega astub välja ka ametühingukoondised, Ameerika Töökonföderatsioon ja Tootmisettevõtete Kongressi juhtkond, kes seisab rahvusvaheliste asjade antikomunistlikele positsioonidele, samuti sotsialistlikud organisatsioonid. Senaator rõhutas, et pimeuse lõdvendamise protsess "on vaja suhtuda eriti hoolikalt".

Niisugune seisukoht leiab Nõukogude üldsusel täielikku mõistmist. Nüüd on jutt sellest, et kõrvaldamatult järgitakse sõlmitud kokkulepped, täidetakse võetud kohustusi, et saavutatu alusel Nõukogude-Ameerika suhete parandamises edasi minna. (VE)

Seeriakirjutises Narva-protsessist rännatakse pagulasi

Kevadel toimus Eestis suurem protsess, kus surma mõisteti Narvas saksa okupatsiooni ajal Omakaitse koolunud Johannes Ojaveere, Eduard Külli, Ilmar Sillart, Vladimir Meriloo ja Herman Kaljula, kuma Johannes Jaakob ja Alfred Kirotoos mõisteti sunnibööle.

Nüüd on Tallinnas ilmunud kommunistlik ajaleht "Rahva Hääle" avaldanud kohtuprotsessi kohta pikema kirjelduse, milles sarjatakse Omakaitse ning ahvdatakse pagulases elava eestlaskonna "ladvikut".

Kohtuprotsessile oli "Rahva Hääle" reserveerinud oma napist ruumist viis pikka joonealust, kus materdati tuntud stiilis kaebalusi ja loetleti ning analüüsiti nende tegevust.

Kaebalustele anti süüds, et nad Omakaitse ja politsei ridades teenides olid arreteerinud kommuniste ja toimetanud mahakassid.

Samuti süüdistati neid haaran-gute toetamises ja vene partisaanide hukkamises. Ajaleht mainib suure patoosiga, et "üle kuu aja uris Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalajade kohtukollegium põhjalikult ja objektiivselt kõiki asjaolusid, tegi kindlaks iga süüaluse osa arvukates tapalugudes".

Kirjutises mainitakse, et osal tol perioodil Narvas tegutsenud Omakaitse ja politsei personalist on õnnestunud põgeneda välismaale ning nad elavad Ühendriikides, Kanadas, Inglismaal, Rootsis ja Austraalias.

Artiklile seeria autor A. Matteus kinnitab, et üldise seisukoha alusel tuleb võtta kurjategijad vastutu-

sele oma tegude eest ka siis, kui need sooritati sõjaolukorras ning nad kuuluvad kohtu alla andmisele ja karistamisele olenemata ajast, mis on möödunud kuritegude sooritamistest.

Vana kulunud liistu järele südistab kirjutise autor ainult teisi rahvaid sõjakuritegude ning liibsele mooda punaarmee ja hävitus-pataljoni roimadest, mida ei ole nagu üldse olemas.

"Rahva Hääle" peab veel vajalikuks lugeda holatussõda nendele, kes kommunistide kuritegusid julgevad meenutada. Leht märgib: "Aastate möödumisel on kuritegude osalisel püri taga hakunud pead tõsta, teesklevad süütoht kannatanuid ja laimavad kodumaad. Emigrantlik ladvik püüab Eesti rahva mõrtsukaid kutsuda "vabaduse eest võitlejate-na". Ei tohi unustada, et fashismi poie veel lõplikult hävinud. Soodsa pinnase puhul tõstab see uuesti pead. Seda näitavad ilmekalt sündmused Tšhiilis ja Uruguais, kus jälitamine, tagakiusamine ja terror on kujunenud riigi juhtiva ladviku poliitikaks."

Rahva Hääle" artiklite seena ja asjane kohtuprotsess lasevad oletada, et okupeeritud Eestis ja kommunistlikus süsteemis elatakse ikka veel vana 1940-ndate aastate stiili järele.

Vabaduses elavale eestlase huvitab, millal Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalajade kohtukollegium hakkab "põhjalikult ja objektiivselt" uurima nende kurjategijate süütegusid, kes käivad praegu okupeeritud Eestis ringi Lenini ordenid rinnas. (VE)

Mida ameeriklased just praegu loevad

The New York Times toob igal pühapäeval erilistena ka "Book Review" (Raamatute ülevaate) mis sisaldab ka nädala "Best Seller Listi" (enim müüdute nimistu) — ja see annab huvitava pildi sellest, mis ameeriklasi momentid huvitab. Nimistu jaguneb kaheks "Fiction" ja "General" (Ilukirjandus ja üldine) ja kummagis nimistust antakse kümme tiitlit.

Ilukirjanduse poolel on esimesel kohal John le Carré spioonromaan "Tinker, Tailor, Soldier, Spy" (Kahelepp, rätspe, sõdur, spioon) ja kolmekümnekaheksanda nädalat on kümne bestselleri hulgas Gore Vidal "Burr" (keevitusjoon) mis käsitleb Ameerika vabariigi esimesi päevi.

Üldises osas on juba kümnendat nädalat esimesel kohal ajakirjanike Carl Bernstein ja Bob Woodwardi aruanne Watergate juhtumi avalikkuse ette toomises tiitliga "All the Presidents Men" (Kõik presidendi mehed).

Teinegi raamat — küll alles üheksandal kohal — on seotud Watergate ja see on Jeb Stuart Magruder'i ülestuslus ja patukahetusi tiitliga "An American Life" (Üks Ameerika elu) — ameeriklased tahavad ilmselt otsesest allikast teada mis oli ööti Watergate. Teisel kohal on kuendat nädalat Aleksander Solzhenitšini "The Gulag Archipelago".

Kolmandal kohal on viieteist nädalat nimistus püsinud Piers Paul Read'i raamat "Alaive: The Story of the Andes Survivors" (Elus: Andides pääsenute lugu) mis on masendav, aga ka liigutav raamat kuuetiste kümnest mehest, kes Andides Andides allakukkunud lennukil end seitsekümnend päeva elus hoidis süües oma surnud kaaslaste liha.

Neljandal kohal on Harry Browne õpetus kuidas kriisiga elada raha teenida "You can Profit From

a Monetary Crisis". Viendal kohal olevas raamatus õpetavad Harry Loraine ja Jerry Lucas kuidas inimesed saavad oma mahu parandada ja milliste võtete ning trikkidega rohkem kahe meele peada, teose nimi lihtsalt "The Memory Book".

Kuendal kohal on Merie Milleri mälestusteos Harry S. Trumanist "Plain Speaking" (Ausalt kõneldes). Seitsmendal kohal on Rose Fitzgerald Kennedy mälestused oma elust ja lastest "Times to Remember" (Ajad mida mäletada). Kaheksandal kohal on sotsioloogiline uurimus Studs Terkellilt "Working" (Töötamas) kus ta analüüsib ameeriklaste suhtumist nende töösse.

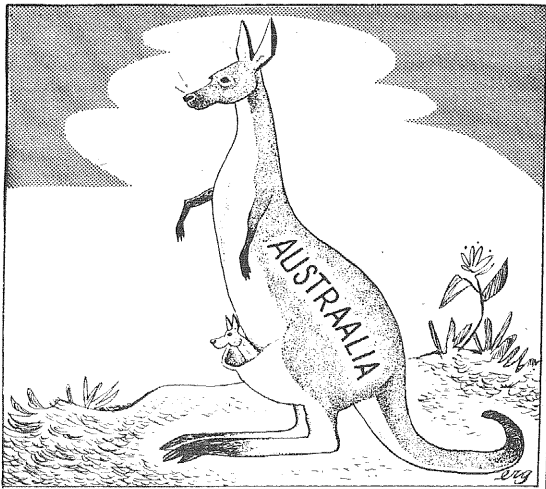
Kümnendal kohal on Fawn M. Brodie raamat "Thomas Jefferson" kus autor katsub avastada uusi külgid Ameerika kolmanda presidendil iseloomus.

Raamatute hinnad on kaheksa ja kahesteikümne dollari vahel. (EPL/EK)

Kes päästab Inglismaa?

LONDON — Inglise ajaleht "Sunday Telegraph" on teinud uurimise Inglismaa elanikkonna keskel, millest selgub, et inglismaal tuntuks saanud saare rüüdlituleviku pärast.

Rahval ei ole enam usku oma juhtkonda ega Inglismaa majanduslikele võimalustele. Inglismaa majanduslik probleemid on nii suured, et mõnede ekspertide arvates on Inglismaa ainaks päästjaks parempoolne või vasakpoolne diktatuur. Olukorda võrreldakse Saksaaga Weimari vabariigi ajal enne Hitleri võimule tulekut.

— Ma olen küll hüppaja loom, kuid seekord ei tea ma, kuhu ma hüppasin. . . (Apropos kanguru-maa tunnustuse andmisele Balti riikide ikestusele).

KGB-ajakiri peab "avama" soomlaste silmad — valega!

KGB järelevalve all väljaantav Soome-N. Liidu-Seltsi ja vene teadetebüro Novosti (APN) häälekandja ajakirja "Maailman ja Me" s.a. juuliku numbris on esikohal avaldatud artikkel paljude piltidega, "Kansan tahtosa" (Rahva tahtused), mille alapealkirjaks "34 aastat Nõukogude võitru taastamisest Baltimaades". Artikkel on koostatud kolme — eesti, läti, leedu — autori poolt. Eestipoolseks autoriks on nõukogudeleik "ajaloolaan" Viktor Maamägi, kelle ajaloovõitlusi tundeme hästi.

Artikkel algab "paikapidava rahvasõnaga", et "armastada olevikku, peab hästi tundma minevikku". Sellega ühenduses lisatakse: "N. Liidu Baltimaade noored 18–30-aastased ja vanemadki on kogunenud sellele, et koolide ja ülikoolide, ettevõtete ja ametasutuste üksed on neile avatud, kõikjal kogu laial nõukogude maal. . . Iga kultuuraalne on uhke selle üle, et ta on N. Liidu kodanik".

Edasti korrutatakse vana "tõde", kuidas "Eesti, Läti ja Leedu liitunud Sotsialistliku Nõukogude-vabariikide Liiduga a. 1940 rahva taht". See sündmus on olnud nende rahvaste tähtsaimaks saavutuseks kogu nende ajaloo jooksul, mis "soodustas nende majanduslikku ja kultuurilist arengut". Juba suure oktoobrirevolutsiooni ajal muutunud Eesti, Läti ja Leedu nõukogude-vabariikideks, aga "revolutsioonivastaste ja välismaa imperialistide ühendatud jõud lämmatasid rahvavõitru. Kodaniliku vabariigide ahistasid toodangu arengut ning majanduslik areng pidurdus. Majanduslik maha jäämus takistas teaduse ja kultuuri arengut".

Samaaladest pettetpilti, mis peaks "avama tuhandete soomlaste silmad", nagu ajakirja ees-sõnas üteldakse, maalitakse igal ajal. Nagu näitaks "N. Liidu tohutu suures saavutused sotsialismi rakendamises ja sõpruspoliitika teostamises".

Baltikumil edumeelsed jõud, tema proletariaat ja töötav talupojaskond tundnud suurt armastust ja usaldust Nõukogude-Vene rahvaste vastu, kellele võrral nad võidelnud sotsialismi poolest oktoobri-revolutsiooni, kodusõja, aastast 1918–1920), ka viimases sõjas.

Aastast 1940 olevat näit. Eesti tööstustoodang kasvanud 32-kordselt. Põllumajandus tõusnud kõr-

gele tasemele ja kultuur puhkenud õitsele, vabanedes Euroopa tagahoovi-õhkkonnast. Kogu nõukogude-rahva abil loodud Eestis, Lätis ja Leedus pärast sõda ainelis-tehniline põhi põllumajanduse kollektiviseerimiseks. Samuti olnud N. Liidu abil tunduvalt mõju balti rahvaste omakultuuri arengule, nii et see muutus "põhisalaks osaks N. Liidu ühises sotsialistlikus kultuuris". Suureks üdiseks on ka, et Eestis asutati teadusteakadeemia alles a. 1946 (!).

Brezhnevi sõnade järgi olevat "võrratu, avar, tohutu rikas tunne" olla nõukogude-rahvas, nõukogude-inimene uues ajaloolises ühiskonnas. Eriti olevat aga Nõuk. Balti rahvad "ühked oma suure isamaa üle".

Taolisi nõukogude superlatiivide ülistamist jätkub kirjajõnas ja piltides tervenisti kümnele leheküljele ja lõpeb sellega, et "Balti vabariikide saatust on otsustatud lõplikult ja paratamatult, sest see on toimunud a. 1940 rahvaste taht. . . ja balti rahvaste majanduslik, hariduslik ja riiklik areng on kõigiti kaitsitud".

Agat teadagi, antikommunismi ideoloogid kasutavad selleks kõiksugu vahendeid, et mustata Nõuk. Balti saavutusi sotsialistlikus ülesehitustöös. Nii näitaks avaldades ajaleht Uusi Suomi a. 1972 artikli "Balti küsimus tänapäeva maailmas", mis oli tulvil viha ja vaenu nõukogude-maa ja -rahva vastu. Väärkootustele toetuvad ka paljud emigrandid, kes unistavad kodanliku korra taastamisest Eestis, Lätis ja Leedus. Aga need unistused on taunitud ebameelsetuna.

Seda passust refereerib ajaleht "Vaasa" s.a. 10. juulil, lisades ma: "Ajaleht Uusi Suomi on saanud järele tulistada nõukogude poolt. 'Maailman ja Me'-le värskes numbris süüdistatakse Uusi Suomit nõukogude-maa ja -rahva vihkamises. Samuti väidetakse, et paljud emigrandid unustavad kodanliku korra tagasitulekut, mis on aga 'Maailman ja Me' autorite poolt (kes lehe teada on eesti, läti ja leedu teadusteakadeemiate liikmed) abameelsetuna määratud."

Uusi Suomi tähelepanu omistava artikli avaldas Eesti Päevaleht kohe pärast selle ilmumist a. 1972). (EPL/MR).

Herberta Hanimägi koos poega Kusto Hanimägi ja nimia Card Hanimägi külastasid Stockholm.

Novelle Aarand Roosilt

Kiimne aasta eest debüteeris kirjnikuna Aarand Roos, meie noorimad autoreid, keeleteadlane ja viisimatu rahvuslane ("eestlur", tituleb ta enda kohta). Kirjanikut ilmutab nüüd uus novellikogumik "Esto-Atlantis" Välis-Eesti/EMP kirjastusel tema nojanda raamtuna. Eelmised olid kriminaalromaanid paroodia "Lehmataja" (1964), poeetiline keskkonnahoolitsuslik propagandateos "Tallermaa" (1968, nagu eelmiseigi Vaba Eesti kirjatuse) ning luuletuskogu "Oma kooli, oma voli" manifestlike sõnamängudega rahvusluse alalt (autori enda kulu ja kirjajega Lundis). Vestlesime novellikogu ilmutamise puhul Aarand Roosiga, kelle sulge on jätkunud sageli ka Eesti Päevalehele kaastööks.

— Mike on sinu "Esto-Atlantis" kandevidee?

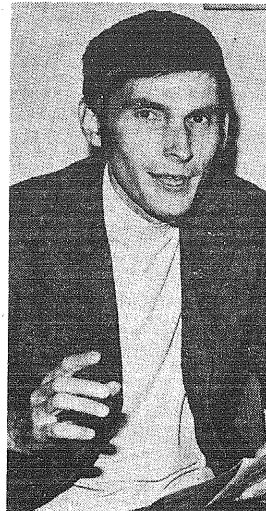
— Siin on tegemist kujutluslike memuaaridega. Jutustan sellest, mis oleks võinud aset leida või vahet olgi aset leidnud minu rahvusliku identuse otsimisel ja minu vahetkordade tekkimisel eestlusega. Olen alustanud tähelepanekuga, et ma räägin ümbruskonnale tundmatut keelt, eesti keelt, ja lõpetanud oma tulevaste võitlustega eesti keele propagandimisele globaalses ulatuses.

— Novellikogu koosneb suurel määral ajaloolistest teemadest. Kuidas oled neid sindunud oma isikliku arengulooga?

— Olen lihtsalt paigutanud oma arengujärgud põnevamatesse paikadesse ja ajajärkudesse ja sattunud seega sündmuste kesk-punkti — koguni häbi tundmata, sest tegemist on ometi memuaaridega, kus kõik keerleb mina-kuju ümber. Niiisil sain teadlikuks oma päritolust Sumiermaal 2000 a. e. Kr., Eesti rahva olemasolust kuulsil kaiser Traianuse Roomas u. 100 p. Kr., usulise ümberpöörumise elajin läbi pagulaselõpves 16. sajandi Taanis jne. Olen seega venitanud oma elu 4000 a. pikkuseks et sammuda meie rahva kõrval nii kaua, kui me oleme temast enam-vähem kindlaid andmeid omanud. Aga novellid ei kata muudugi kogu seda aega, vaid kirjeldavad ainult üksikuid episoodide.

— Mis lugejaskonna poole sa pöördud oma uue teosega?

— Olen oma loomingus alati püüdnud rõhku panna keelelisele küljele, ja sellest peale, kui hakkasin kirjutama eesti ainetel, vihan ühtlugu nähtustele eesti kultuurialajooks, pistan vahele teistkorda meie kirjanduse klassikast jne. Kõllap ootan lugejalt samaladest huvil ja vahest teadmisi. Oma

Aarand Roosilt ilmutab novellikogumik "Esto Atlantis".

suuremal tagantöökaajal olen ikka leidnud nn. kadunud generatsioonist. Usun aga, et kui ma hakkasin oma lugejaskonna koosseisu tõsiselt uurima, leiaksin seal tulla-tavalit palju pensionäre — kuigi minu stiili ja võtteid võldakse moodsaks pida.

— Kuidas nii, kas noor ei kirjuta siis noortele?

— Ütleksin, et vanema generatsioonil huvi on põhimõttelisel laadi ja nad tunnevad siirast rõõmu noorte üle, kes on tõsiselt huvitatud eesti

keelest, ajaloost ja kultuurist ja osinevad omapoolse spontaanses panusega. Juba asjaolu, et ma kirjutan eesti keeles, seab mind tugevalt vanema generatsiooniga.

— Mida sa oleksid nõus tegema noorema põlve heaks, et seegi tuleks eesti kirjanduse juurde? Oled vist kunagi ise noortejutt olnud?

Jah, olen skautluses aktiivne olnud, see oli Lundis, aga ma ei leia, et ma oleksin eriti edukas olnud. Siis on juba paremini korda läinud eesti keele vastu huvi äratada mitmesugustel korustel. Ilma eesti keelele ma ei saa kuhugi. EPL-is olen aga aastaid sporti kirjutanud, asjaolu, mis on mõnede kultuuritegelaste imestust ja koguni laustu esile kutsunud. Aga kui me tahame noori kaasa tõmmata, peame ühisel huvilid otsima. Kirjanduse alalt ma pole seda leidnud, küll aga spordi alalt, mis on muide olnud mu suurimaks huviks lapsepõlvest saadik. Usun, et eesti sportlaste saavutuste referimise pole siiski ilma tähtsuset. Need võivad rahvuslikku uhkust esile kutsuda, nimetatagu siin näitaks olümpia võitjaid Jaan Taltsi ja Jüri Tarmakut.

— Kirjameestel on tavaliselt ühe teose ilmutamisel ikka midagi laualaekas järjekorda ootamas. Mis sinu parajasti teeksil on?

Prague'i ei midagi. Lähemal ajal tahaksin aga kirjutada ka koostada Türgi eestlaste mälestustamäe. Ja pärast seda midagi tühemast keeleteaduse alalt. Aga kõigist sellest on veel vara rääkida.

Tänane Aarand Roosi intervjuu eest ja soovime ta novellikogule sooja vastuvõtu, ühtlasi lootes, et noorem generatsioonil huvi eesti kirjanduse vastu siiski ei ole niipiratud, kui mis Roosile tundub.

TEMM

Raamat KGB-agentidest

J. Barroni poolt on koostatud 462 leheküljelise mustade kaantega raamat "KGB", milline käsib KGB tohtu suurt masinavärki ja kogu maailma katvat spioonide võrku. Autor üib eessõnas, et teos on kirjutatud läände põgenenud endist KGB ametnikule seelusest, CIA poolt antud andmete ja teiste materjalide põhjal. Vene 1917 a. revolutsiooni järel algasid mitmed taktikali ebameelstused. Kuid muutmata on jäanud see, et Venemaa valitsustase Riikliku Julgeoleku Komitee kaudu. Ja nüüd mõjutatakse sealt ka kogu maailma valitsemist.

KGB on korduvalt muutnud oma nimesid, kuid selle asutuse peakorier on aligusest saadik asunud Moskvas, Dzerzhinski tänaval nr. 2, endise Vene kindlustuse teotvõtte hallis, korda, taastamisest Eestis, Lätis ja Leedus. Aga need unistused on taunitud ebameelsetuna.

Seda passust refereerib ajaleht "Vaasa" s.a. 10. juulil, lisades ma: "Ajaleht Uusi Suomi on saanud järele tulistada nõukogude poolt. 'Maailman ja Me'-le värskes numbris süüdistatakse Uusi Suomit nõukogude-maa ja -rahva vihkamises. Samuti väidetakse, et paljud emigrandid unustavad kodanliku korra tagasitulekut, mis on aga 'Maailman ja Me' autorite poolt (kes lehe teada on eesti, läti ja leedu teadusteakadeemiate liikmed) abameelsetuna määratud."

Uusi Suomi tähelepanu omistava artikli avaldas Eesti Päevaleht kohe pärast selle ilmumist a. 1972). (EPL/MR).

Herberta Hanimägi koos poega Kusto Hanimägi ja nimia Card Hanimägi külastasid Stockholm.

Lääne-Saksamaal, kus asusid paljude okupeeritud maade vastupa-nulikkumise keskused. 1968 ja 1969 mõrvati eriti rohkelt kommunist-mivastased tegeklasi Saksamaal, kellede surma põhjus jäi selguma-ta. Teiste lugejate Moskva poolt vastupanulikkumise juhid Ukraina vastupanulikkumise juhid Stas Bandera ja Lev Rebet siin happe-püstoliga. Mõrvat Bogdan Stas hinski dekoreeriti selle eest Moskvas Punase Tähe orderiga ja kuulutati Nõukogude kangelaseks. Saksa kohtu kaudu selgusid nende mõrved üksikajad, mis tekitasid läänes suurt sensatsioon.

Pärast seda organiseeriti KGB ümber ja praegu töötavad KGB agendid palju ettevaatlikumalt. Salajased relvad on veigil paremalt ja eelistatakse selliseid täit-mise viise, kus ohver sureb alles mõne aja pärast. Felksi nimeline KGB agent andis KGB teenistuses olevale USA allohviterile konja-kit, mis ummistas selle jooja, kuid seda mõju sai vältida teatud pille tarvitades.

Nii istub KGB agent koos oma ohvriga ühe laua juures ja juuakse samast pudelist, kuid see mõjub ainult külalisele, KGB agentidele see haiba mõju ei avalda, sest ta on tarvinud vastavalt pille.

KGB luurekeskusteks on peamiselt Vene. Kuid eriti satelliitide saatkonnad, mille koosseisud on eriti suured. KGB agentid teotsevad diplomaatide, ajakirjaniku-de, majandusmeestena ja teadlastena. Selles raamatus on spioneerimisel tabatud Vene diplomaati-de nimekirja, kus on üle 400 nime, paljud neist mõnel maal spioneerimise pärast välja saadetud.

Spioonide nimekirjas on ka kolm eestlast: Voldeimar Veber, Kanadas, Ottawa Vene saatkonna 2. sekretär ja Pavel Toom ning Adolf

Toompu kes olid Rootsis.

Autor väidab, et mitmeid maid väljaspool N. Liitu hühtakse praegu KGB poolt, nende hulgas Kuuba, omal jäi Ghana, kus hukati rahvaslase poolt kogu KGB meeskond. KGB on kannud ka suuri tagasilööke. 1971 saadeti Inglismaalt välja kogu 104 Vene spionist Mehhikos avastati KGB poolt juhitud riigipöörde katse ning kogu Vene saatkonna personal saadeti maalt välja. Sudaanis poodi kogu kommunistlik juhtkond ja Egiptuses on KGB agentid korduvalt avastatud ja likvideeritud.

Kahtlemata on KGB asutus tänapäeva maailma kõige suurem võimukeskus, kus juhitakse ka 3 miljoni üatavat Siberi Vangilaagrite elanikke, KGB pilrikaitse väeosad ja sadadele tuhandetele ulatavat KGB Berliinist. Kõige viimane KGB ebameelstus on Thshilis, kus president Allende sotsialistlik valitus kukutati. Üheks kõige ulatuslikumaks KGB operatsiooniks peetakse poliitiliste vaimuagilgate võrku N. Liidu, kuhu saadetakse kommunistliku rezhimi vastaseid, kes seal hävitatakse.

Kõige hämmastavam lugu on KGB operatsioon, millega Nato kõige salajasel dokumente, kõige rangealt valitud N. Liidu peakorierist Pariisi lähenetigi 16 aastat jooksul varastati USA allohviteri Johanson poolt, kes oli KGB agent. Teos valgustab KGB salagentide operatsioone kogu maailmas ja aitab valgustada palju saladusi. (ME/-la)

Linda Imelik Londonist Inglismaalt viibis USA-s ja Kanadas.

A. Tiido Torontost viibis külalistreisil Stockholmis, kus ta aastaid tagasi asus Kanadasse.

• Perenaistele SEENED

Seente korjamine on mõnus va-
baõhu ajaviide. See on huvitav ja
põnev, on midagi muud kui mar-
jade korjamine. Ei tea ju kunagi
mis see on — see mis seal suure
kuuse läheduses valendab — kas on
surmavalt mürgine valge kärbes-
seen, Ameerika phalloides või on
mandilliõhuline maitsev meta-
shampinjon (sümbolischampinjon,
Psalliota silvicola).

Enmal lehtpuude juures kollen-
davad varisenud lehed. Silm otsib
ja leiabki. Enne ühe heleda harli-
ku kukeseene või kantarelli, siis
teise-kolmanda ja lõpuks kogu
suure kukeseente pere. Ültades
edasi lehtpõõsastiku suunas, näeb
üksikult kuusele ja selle all puna-
kaskolast kuuseritsikast. Ja mul-
dugi — riisikas ja kuusk on mõni-
kord toiduküsimustes teineteisest
olenevad. On pandud tähele, et kui
üksikult kuusele maha saagida, siis
kaovad sellelt paljalt ka kuuseri-
tsikad.

Rootsi metsades on rohkesti
seenesorte. Tänavusügisene mets,
pikese kiirte, kohati nagu vir-
vendaks seente värvustest. Mü-
koloogid, seenteeadlased, väidä-
vad et augusti-septembris nii
toinuvad "seitskondlikud õppe-
reisid" sihtseesse metsadesse,
võib leida umbes 60 orililki sööda-
vat seent. Korjata tuleb müdugi
neid seeni milles olakse absoluut-
selt kindel et seen pole mürgine.

Seente toiteväärtus on enamvähem
võrdne juurviljadega ja nendel
on meeldiv, eriline maitse.
mis ühel sordil on mahedam kui tel-
sel. Seeni saab kasutada vahel-
dusrikkalt ja aasta läbi, säilitades
neid kas sügavkülmutatult, soola-
tult, õhukindlalt, marineeritult või
kuivatatult. Nad on ka heaks ja
odavaks täiendiks lihatoitude,
muidugi siis kui need ise on korja-
tud. Mõned seened, eriti lambato-
rik ja puravik omandavad koos-
hautamisel lihega, tunduvalt liha
maitset.

Seenetoit maitseb hästi, kui selle
valmistamisel on tarvitatud või
täiskoori. Maitseainetest tarvita-
takse pisut tomatit, sidrunimahia
või mõnda sobivat toiduvärvi. Mä-
nel korral ka vähe pipart, sibulat
või küüslauku. Üldiselt võiks
maitseainete lisamisega olla ta-
gasihõlvat. Ei ole põhjust käre-
damattiselt paprikapulbriga või
oregaaniga sumbutada näiteks
puraviku, mandelriiska või kan-
tarelli oma head maitset.

Meenub seenesupp mida keedeti
eesti kodus aastakümned tagasi.
See oli:

**Seenesupp teraviljaga 4-6 ist-
kule**

2 lt vett, 2 sl odratangu või kruu-
peki, 2 sl võid või 150-200 g suitsu-
peki, 1 sibul, 1 it värskeid seeni

M. Köstner surnud

Sofias, Bulgaarias varises puh-
kerohelil viibiv tuntud eesti filateli-
st, majandus- ja õigusteadlane
Mait Köstner 18. augustil kokku
teenisevõljaliku tennis mängides
ja suri. Ta oli 53 a. vana.

Mait Köstner oli sündinud Tal-
linnas, lõgumnaasiumi Sofias 1940.
Handelsõhskola Stockholmis tal-
viliökoonomia 1948 ja Stockholmil
õlikooli õigusteaduskonna jur.
kand. astmaga 1963. Töötas Pen-
sionistytseenis, Riksförsäkring-
sanstaltenis, Byggnadsstyrelsenis
ja alates 1969 osakonnadirektorina
Kriminalvårdsstyrelseni revisjo-
nikontoris. Ta on olnud eesti pen-
sionide väljamaksmise dele-
gaatsiooni juures.

Mait Köstner oli aktiivne liige
Eesti Filatelistide ühingu ja alles
hiljuti ilmus tema sulest eesti fila-
telistlik sõnastik. Samal ajal kuu-
lus ta tennisühviseleena ka eesti
tenniseklubisse SET.

Leinama jäi abikaasa Marianne,
n-na Jungsten.

või ca 200 g konservseeni, soola, 1
väike loorberileht ja mõned pipra-
terad, mõned kartulid, 1 hapenda-
tud kurk või 1 tomat, haput täis-
koort ja 1 tl peeneks hakitud peter-
selli lehte.

Puhastatud tangud panna keema
küma veega ja maitseainetega.
Hakitud sibul ja seened praadida
lambi võiga või kuubistatud pekiga.
Lisada peaaegu pehme keedetud
tangule ja keeta veel lühikest aega.
Supikaussi panna hapukoort, haki-
tud kurki ja supp tõsta peale.
Järgmine seenesupp on rootsi pä-
ritoluaga.

Seenesupp 5 isikule

1 lt puhastatud seeni, vähe soola,
2 sl võid, 1 sibul, 1-2 porgandit, 1-2
sl jahu, umbes 1,5 lk tulist vett või
puljongit, vajadusel soola ja pul-
brisipart, tomatipüreed, sidru-
nimahia või haput toiduvärvi, 1-2 di
rööska koort.

Segaseened puhastada, hakki-
da tükkideks, raputada peale um-
bes pool tl soola ja kuumendada
vahetevahel segades kuni seente-
kogu jääb madalamaks.

Lisada hakitud sibul, või, ribas-
tatud porgand, varsti jahu ning
vähehaaval ettenähtud supivede-
lik. Suppi keeta kuni aedvili on
pehme ja maitsestada. Serveerida
rohelistele võileibadele: rohkesti
peterselli ja murulaugupealseid
lõigata käärdega otse lamedale
pinnale, võib olla lõikelauale.

Kuivikleva võine pind suruda
maisterohelisse.

Praetud seened kartulitega

Kupatatud või soolatud ja leota-
tud segaseened hakkida peeneks,
praadida läbi 1-2 hakitud sibulaga,
lisada tükeldatud keedetud või
toored ribastatud kartuleid ja
vähe puljongit või tulist vett. Pan-
nile panna kaas ja hautada, kas
ahjus või nõrgal kuumusel pliidil.
Maitseaineteks on võetud soola,
pulbrisipart, maitserohelist. Ser-
veerida võileivaga ja happulimaga
või teega.

Prantsuse puravikud

0,5 kg puravikke, 1 sl sõõgiville ja 2
sl võid, soola, valget pipart, 100 g
suitsetatud sinki, soovikorral kü-
like küüslauku, hakitud peterselli
ja sidrunimahia.

Puravikud puhastada ja lõigata
väikeks. Õli- ja võisegus aeglaselt
kuumutada. Lisada kuubistatud
sink, maitsestada. Hautada mõni
minut. Serveerida kui üksiktoitu
röstitud leivaga, lillkapsaga või
muu aedviljaga.

Kuid kõige maitavam seenetoit
on see milje valmistamisel on ol-
nud kõige vähem tegemist ja toi-
metamist. Selleks on kohasem
tarvitada altnult õhlikki seent, näi-
teks kas kuuseritsikaid, shampin-
jone v.m.

Seened puhastatakse vastavalt
seene lilgile ja lõigatakse tükki-
deks. Kupatakse ilma veeta, s.t.
nende oma leemes. Maitsesoola li-
satakse kupatamise ajal. Kui on
heledad seened, võib nendele til-
gutada vähe sidrunimahia, mis
aitab säilitada heledat värvust. Kui
seened on koguigi kokku vajunud,
lisada neile võid, vähe hiljem haput
või rööska täiskoori. Hautada
nõrgal kuumusel kuni või-koor on
imunud seentesse. Serveerimine:
vt. eelmine retsept.

ELLEN ROOSEME

Mängukool alustab tööd

Göteborgi eesti mängukooli õpilasi esitamas mõeldud kevadel (EPL-foto Kopler)

GÖTEBORG (EPL) — Eesti
Komitee Göteborgi osakonna
Mängukool alustab oma sügispe-
rioodi tegevust laupäeval, 7. sept.
algusega kell 11.00 Göteborgi Eesti
Majas, Drottninggatan 27. Säält
teeme ühise "merereisi" Padda-
niga. Noored ja vanad teretule-
mast.

Mängukooli tegevusest võivad
osa võtta nii koolieelkud kui ka
vanemad lapsed. Tegevus toimub
gruppides, vastavalt laste vanuse-
le. Kooli juhtajaks on Jutta Nömmen,
teda abistavad pikaajaliste koge-
mustega kasvatajad.
Õppetöö Partille Eesti Täiendus-
koolis algab septembris. Täpne

kuupäev ja kellaaeg selgub hiljem
— saades selleks Partille omava-
llitsuselt kirjaliku loa. EK Göte-
borgi osakonna juhatus soovib, et
ka Jonseredis elavad lastevane-
mad saadaksid oma lapsed Partille
Eesti Täienduskooli (Kyrkskolan).
Täienduskooli õpetajaks on ad-
junkt Eha Mändlo.

Kohalik elu

BORAS

KKRK kokkutulek

Kaberneeme, Koipse ja Rammu
kodukoha seits korraldab 14. sep-
tembril võõrsilviibimise 30. aasta
juubeli tähistamiseks suurema
kokkutuleku Göteborgis, Munk-
ebäck kooli avaras koosolekusaalis
Munkebäcksgatanil. Koosviibimi-
se algus kl. 18. Kavas: Avasõna E.
Lilleste, deklatsioon E. Art,
palvus V. Kubja, peokõne A. Pae,
muusikalisel ettekandel A.H. Aks-
berg, lõppsõna E. Aasa, Eesti
hümn. Koosviibimine jätkub koh-
vilauas hilisõhtul. KKRK seltsi
juhatus loodab arvukalt kodukoha-
laste osavõttu. Kutsuge kaasa
omaksed, sõbrad ja tuttavad! Oo-
tame sõpru ka naaberküladest.
Teretulemast kõigile!

GÖTEBORG

Eesti keel rootslastele

Eesti keele kursus rootslastele
nii algajale kui edasijõudnule
alustab tegevust septembris Eesti
Komitee Göteborgi osakonna
ruumides, Drottningat. 27. Pa-
lume kaasmaalasi sellest kuru-
sest teatada sugulastele ja tutta-
vatele, kel on huvi eesti keele õp-

piniseks. Kursusest osavõtta soo-
viljad palume registreerida tel.
031/11 59 00 EK Göteborgi osak.

GÖTEBORG

FK lõikuspidu 21. sept.

Göteborgi Põllumeeste Kogu
poolt korraldatav Lõikuspidu to-
mub laupäeval, 21. sept. algusega
kell 18.30 Munkebäckis seltskondli-
kes ruumes.

GÖTEBORG

**Pensionäride Ühingu
kokkutulekud**

Eesti Pensionäride Ühingu Iga-
nädalased kokkutulekud algavad
kolmapäeval, 11. sept. algusega
kell 11.00 Göteborgi Eesti Majas.

GÖTEBORG

Eesti Komitee osakond

Eesti Komitee Göteborgi osak-
kond vajab ametnikku oma bü-
roosse Drottningatan 27. Kohale
kandideerija peab olema regist-
reeritud töömehis töötusajana,
samuti vajalik masinakirja oskus.
Lähemat informatsiooni saab EK
Göteborgi osakonna büroost tel.
031/11 59 00.

Arn. Zelmin 50-aastane

Stockholm-Spångas tähtsast 50-
aastast sünnipäeva 28. augustil
Arnold Zelmin, insener Electrolux-
kontsernis, kes tähelepanu on ära-
tanud ka andeks kunstnikuna.

Ta on arendanud välja metallin-
tarsia, milles metallide mitmesu-
gused värvusefekti ja pinna eri-
laade kokku lõigatakse otustute-
kust kunstiliseks elamusteks. Ar-
nold Zelmini teosel leidub rootsi
firmades ja avalikes hoonetes —
üks seinapannosid muide Elect-
roluxi moodus kontorikompleksi
Essingeni, kus juubelari töötab.

• Leinuteated

Lakewoodis USA-s suri 21. au-
gustil Johannes Paabo, sünd. 30.
juunil 1888 Tartumaal.

Kuressaare suri 22. augustil
Mare Schmuul, sünd. 15. juunil 1888
Muhu saarel.

Pärnus suri 21. augustil dr. Paul
Ruus, sünd. 12. oktoobril 1891 Kee-
ni-Ruusal.

USA-s suri 19. augustil Bertha
Cornelle-Ellsabeth Paulmeister, n-
na Mikku, sünd. 13. märtsil 1883.

Brooklynis, New Yorgis, suri
juulis Aleksander Nelke, sünd. 17.
detsembril 1894 Viivalas.

Everettis, USA-s suri 19. augustil
George Willson, sünd. 9. juulil 1896
Tartus.

Surm liiklus- õnnetusel New Yorgis

NEW YORK (VES) — COPIA-
GUES Long Islandil New Yorgi
osariigis sai 16. augustil lõuna pau-
ku surma liiklusõnnetuses Emille
Aas, n-na Klaar, sünd. 26. augustil
1908 Pajusil. Teda jäi leinama abi-
kaasa.

Emille Aas oli siirdumas hai-
glasse, et tasuda seal arvet hiljuti-
se luumurre ravimise eest. Kodu
lähedal sõitis talle otsa üks auto,
mida juhtis 68-aastane ameerika-
klanna. Viimane ei respektseeritud
õigedidukohta. Emille Aasa paisati
vastu sillutist, pealesõitnud auto
aga paiskus vastu posti. Õnnetuse
ohver toimetati haiglasse, kus arsti-
dit tema elu püüdis päästa. See
aga ei õnnestunud. Tal olid rasked
pealuuvigastused.

J. Kitzberg 70-aastane

Asja ametist lahkunud Ameerika
Häälte Eesti osakonna juhataja
ajakirjanik Jaan Kitzberg tähistas
25. augustil Washingtonis oma 70-
ndast sünnipäeva. Ta on ajakirja-
nikuna tegev olnud üle 40 aasta.
Akadeemilisel kuulub Eesti Ühis-
pilasite Seltsis.

"Ei ole raha"

LONDON — Õhriik Kuwalt tea-
tas UNO-le et tal ei ole võimalik
anda toetusfondi, mis on 100-dud
nende riikide toetuseks, kes õli-
hindade tõstmise tagajärjel sattusid
majanduslikesse raskustesse.

Kuwait on araabia maadest üks
rikikamaid õhriike. Fondi on teo-
tanud Kanada, Jaapan, Iraan,
Lääne-Euroopa riigid jt. N. Vene ja
tema satelliidid pole üldse UNO-le
vastanud.

Vene kirjaniku okastee Mis juhtus Solzhenitsõniga

Juures Medvedev oma teoses "Kümme aastat Aleksander Solzhenitsõni elus" kujutab pikalt ja kohati terava ironiaga neid laimuvaid diskrimineerimiskampaaniaid, mis said kirjaniku osaks, kui ta katsus avaldada oma teoseid "Esimene ring", "Vähihaigla" ja "August 1914". Čhine kõigile neile aktsioonidele oli ründajate pahatahtlikkus, asjatundmatus ja hirm igasuguse vaba sõna avalduste eest. Pikast laimukampaaniast reast saab siin puudutada ainult üksikuid, tuua ilmselgustavaid välkpilte sellest "pimeduste" sõjast kaitsetu kirjaniku vastu.

Peale Hrushtšovi kukutamist 1964 pääsesid tagurlikud ringkonnad jälle võimule, "destaliniseerimise" kampaania lõpetati.

11. septembril 1965 korraldas KGB läbiotsimise kirjaniku sõbra V.L. Teushi juures Moskvas. Selle juures konfiskeeriti "Esimene ringi" käsikiri ja kirjaniku arhiivmaterjal, selle hulgas ka näidendi "Võitjate bankett" käsikiri, mida Solzhenitsõn pohnud kavatsenud kunagi avaldada (see oli peaaegu konstrueeritud vangilaagris ja hiljem kirja pandud).

Hiljem levitati kuulujutte, nagu oleks näidendi käsikiri konfiskeeritud tollis, kui seda taheti maalt välja viia. Hiljem paljundas KGB tolle näidendi manuscripti (ilma autori loata) ja levitas kirjanike ning ametnike hulgas, et selle avaldamata näidendiga töestada Solzhenitsõni "nõukogudevaenulikkust".

1966 kadus Solzhenitsõni nimi kirjanikusajakirja veergudest. Teatud ringkonnad üritasid rehabiliteerida Stalinit. Samal aastal lavastati protsess kirjanike Sinjavski ja Danielli vastu. Kerkisid üles vanad — ja ametlikult paljastatud — valed, et Solzhenitsõn olevat olnud sakslaste sõjavang, kogu nime käsialane. Kirjanik esines kaks korda avalikult ja luges ette katkendeid oma uutest teostest akadeemilistes ringides. Pärast seda keelati riigisuguse esinemisele talle ära, koosolekute korraldajad kutsuti KGB-ase ülekuulamiseks.

Kirjanik laskis paljundada 250 eksemplaris oma kirja kirjanike kongressile, nii et kõik osavõtjad olid ta seisuohjadest teadlikud. Enne kongressi oli selle juhataja pühakult lubanud võtta üles kongressil Solzhenitsõni küsimuse. Kui kongress järgmisel päeval avati, oli sellele määratud uus juhataja! Ainult üks naiskirjanik tõstis probleemi üles, 80 kirjanikku esitasid samasuguse seisukoha — kõik asjata. Nõukogude kirjanike delegaadid ei saanud võimalust käsitleda oma kolleegi tagakiusamist ja ta teoste mitteaavaldamist.

Väga segane ja tüne on ajakirjaniku Victor Louisi tegevus seoses S. loominguga. Too ajakirjanik nimetas ennast välismaiseks kirjasaatjaks, kuigi ta oli Nõukogude kodanik ja ilmselt provokaator. Solzhenitsõni süüdistati, et ta on saanud oma käsikirjad avaldamiseks välismaale emigrantvenelaste kirjustusele "Possev" ja ajakirjale "Grani" — sihiga, et oleks võimalik kirjanikku süüdistada nõukogudevaenulikkus tegevuses.

1968 pidi Solzhenitsõn avalikult protesteerima, et tema teosed on välismaal avaldatud ilma tema loata. 26. juunil samal aastal ilmus "Literaturnaja Gazeta's" artikkel, mis ägedasti ründas kirjanikku ja tema uuemaid, avaldamata teo-

seid, taiteeris uuesti meelevaldselt valitud palasid ilmutama "Võitjate bankettist" ja süüdistas kirjanikku, et ta teosed sisaldavad "pahatahtlikke kuulujutte meie ühiskonna kohta".

1968 sai Solzhenitsõn 50-aastaseks. Ükski ajakiri ei sisaldanud selle kohta ühtki märkust — küll aga sai kirjanik ise üle 500 kirja ja 100 telegrammi, samapalju telegramme saadeti ajakirja "Novõi Mir" toimetusele S. nimele. Samal ajal ilmus Moskva restoranides mees, kes nimetas ennast Solzhenitsõni, prassis, hoopis rahadega ja liikus ringi "kahtlaste naistega". S. sõprade abil paljastati, et mees oli näitleja ja saanud raha nende kirjanikku diskrimineerivate aktsioonide tootmiseks kuskilt "kõrgemalt poolt".

1969 organiseeriti Solzhenitsõni väljajätmine Nõukogude kirjanike liidust. Kohaliku Rjazani kirjanike liidu osakonna poolt osinast liiget sumiti ähvardustega otsus vastu võtta. Kirjanikule endale teatati otsuse pievakorral olemisest. Liidu koosolekul nii hilja, et ta ei jõudnud Moskvasse tulla ennast kaitsma. Proteste selle vastu esitati üsna väheste poolt. "Literaturnaja Gazeta" kommenteeris 26.11.69 väljaheitmist muuhulgas järgmiselt: "Meie maa vaenlased on nimetanud S-i lejutatud poliitilise opositsiooni "juhiks". Kirjanikku süüdistati ka, et ta teoste honorari on kasutatud "antikommunistliku tegevuse" toetamiseks.

1970 protsesteris Euroopa kirjanikeuniooni sekretär G. Vigorelli Solzhenitsõni tagakiusamise vastu. Vastuseks sellele astus Nõukogude kirjanike liit sellest unioinist välja. Samal ajal kõrvaldati Solzhenitsõni sõber ja eestvõitleja Tvardovski ajakirja "Novõi Mir" toimetusest, KGB katsus paigutada "Võitjate banketti" kuhugi laenemalasse ajakirja, et saada rohkem põhjust kirjaniku diskrimineerimiseks. Aktsioon ei õnnestunud. Samal ajal levitati suusõnal ja kirjanikult vanu valejutte kirjaniku vangisolekust ja koostööst sakslastega.

Nobeli auhinna määramine Solzhenitsõnile (mildest pikemalt eri artiklitas) valus oli talle. Kirjaniku sõbral, maailmakultuuri tshehlistil Mislav Rostropovitšil, kes avalikult S-i katseks välja astunud, keelati ära välismaareisid. "Pravda" kirjutas: "Väimline sisemine emigrant, kes on vaenulik nõukogude rahvaste kogu üle vastu, on imperialistide poolt tõetud "suureks" kirjanikuks. Nobeli komitee jõlgub natsisotsialistide keti otsas. Avalik arvamine Nõukogude Liidus on selle hukka mõistnud."

Vahepeal valmis kirjanikul romaan "August 1914", mille "samizdat" (põrandaalune paljundamine ja levitamine) toimetis paljudele sõpradele ja sai väga kiitvat hinnangu. Kirjanikul õnnestus sõlmida leping saksa kirjastuse Luchterhand-Verlagiga ja teistega, et takistada "röövvaljandaid". Detsembris 1970 suri Tvardovski. Kuna kardeti, et tema matused võiksid kujuneda mingiks "meelevalduseks", tegi KGB kõik, et sõpru ja tuttavaid takistada matusest osa võtmast.

Isiklik tagakiusamine jätkus. Solzhenitsõnile tehti kõiksugu takistusi teise abielu sõlmimiseks. Saksa ajakirjas "Stern" ilmus S. elulugu, milles väideti, et ta olevat "rikaste mõisaomanike" järglane. Tsiteriti (valesti) "Stockholmi

ajalehte" mille nimi oli "Norrskenstämman" (ilmub teatavasti Luleås). Avaldati teistaate "poolte kirjanuslikust ajakirjast" milles kõige labasemalt võltsiti ja väänati S. raamatute sisu ja laadi. Itaalia kommunistide ajakirja avaldas artikli, milles nõuti kirjaniku kohtu alla andmist. Solzhenitsõni sõpradel läks pärast suuri pingutusi korda selgeks teha, et mõlemad artiklid olid pärit Moskvast. Medvedevi raamat on kirjutatud enne Solzhenitsõni väljasaatmist. See kõigile tuntud menetlus asetab krooni kirjaniku tagakiusamisele. On ikka seigem, et Ivan Denisovitšil kannatuste avaldamine Nõukogude Liidus oli juhuslik — ja lähemas tulevikus arvatavasti kordumatu — nähtus.

Ar-gi

Saksamaa pääseb kergemini

BONN (EPL) — Maailma inflatsioonitabelis seisab Lääne-Saksamaa viimasel kohal 7,2 protsendilise inflatsiooniga aasta esimesel poolal. Kõige suurem on olnud inflatsioon Portugalis (24,5 protsenti) ja Jaapanis (24,2 prots.).

Üle 10 protsendiline on inflatsioon olnud Belgias (10,0), Kanadas (10,2), USA-s (10,3), Prantsusmaal (12,4), Taanis (14,3), Inglismaal (14,4) ja Iirimaal (14,9).

Alla 10-protsendiline on inflatsioon olnud poolaastal Luksemburgis (8,3), Norras (8,5), Hollandis (9,1), Austrias (9,2), Rootsis (9,3) ja Šveitsis (9,9).

Leinateated

Tartus suri 20. augustil Salme Laagus, sünd. 20. jaan. 1902.

Tartus suri 17. augustil Magda Ojasalu, sünd. 28. jaan. 1900.

Tartus suri 19. augustil Tonla Anna Millistter, sünd. 25. märtsil 1914.

Meie armast kauaaegset aktiivset liiget

Mait Kõstner'it

mälestab sügavas kurbuses

TENNISKLUBI SET

Oma juhatuselliget

Mait Kõstner'it

mälestab kurbuses

EESTI FILATELISTIDE
ÜHING ROOTSIS

Meie armas

Gerd Olak-Neggo

Sünd. 27/10 1891 Kuressaares
Surn. 1/9 1974 Stockholmis

Valkses leinas

IVAR NEGGO
perekonnaga Austraalias

OLAF NEGGO
perekonnaga Austraalias

ASTA ENVALDT
perekonnaga Saksamaal

KARIN ja VLADIMIR
PÖLDER

RITA ja NIKOLAI
PÖLDER

Matusetalitus toimus reedel 6
septembril

Ootamatult lahkunud kallist
venda ja onu

Martin Eirand'it

mälestavad sügavas leinas

ALIDE ja HEINO
perekonnaga

Meie armas

Mihkel Laas

Sünd. 15/8 1895 Aru vallas
Surn. 31/8 1974 Olofströmis

Sügavas leinas

ARMANDA
MADIS
perekonnaga

Matusetalitus toimub laupäeval, 14. septembril kell 14
Jämsbögi kirikus.

Kallist perekonnasõpra

Mihkel Laas'i

mälestavad kurbuses

ARNO AVASOO

ARVO JOHARI

VERA KANE

LEO KANN

ERIK KLADE

perekondadega

Kodumaal igavesele unele
sultunud armas öde

Amanda Meri

Sünd. 3/5 1898 Saue
Surn. 28/7 1974 Väänas

Mälestavad

ÖDE OLGA SÖRMUS
perekonnaga Rootsis

POEG ja SUGULASED
Kanasas

Meie armas tädi

Alexandra

Mickfeldt

Sügavas leinas

NIKOLAI PEREKONNAGA

KIRILL PEREKONNAGA

NIKOLAI PEREKONNAGA

Eesti keel ülikooli tasemel Uppsalas ja Stockholmis

Üliõpilasi, kes on huvitatud eesti keele õppimisest Uppsalas või Stockholmis (sln 20 punkti ulatuses), palutakse endid kohe registreerida Soome-ugri instituudi juures Uppsalas (ka neid, kes tahavad õppida Stockholmis) tel. 018/13 65 06. Instituut on for finsk-ug-

rika språk, St. Olofsgatan 1, 752 35 Uppsala.

Osavõtjate arvust olenevad võimalused eesti keele õpetuse korraldamiseks Uppsala ülikooli. Lähemat informatsiooni võib saada ka Eesti Keele ja Kirjanduse instituudist tel. 08/15 01 80.

Pressikonverentsilt Chicagos. Vasakult Eesti Selti esimees August Parts, Ikestatud Rahvaste Komitee esimees Viktor Vilksnis, Lätist välja pääsenud Daniels Bruveris ja Eesti Rahvuskomitee peavalinik Aleksander Köpp.

Lätist. . .

Algus lk. 1

prots. rahvast. Kuid need, kes tahavad säästa paremaid töökohti, peavad kirikut eemaldama. Kirikus on punased spioonid, kes jälgivad koguduselike tegevust, mistõttu on ametliku kiriku kõrval tekkinud nn. pörandaalused kirikud, kus käivad teiselised usklikud ja need, kes hindavad inimvabadusi.

Noortesse sisendatakse koolides välismaailma vihkamist, kuid paljud ei lase endid sellest mõjutada. Baltaste omavahelised suhted on väga soojad, sest nad tunnevad endid saatuskaaslastena.

Venelaste sissevalgumise kohta märkis kõneleja, et kõige enam kannatab selle all Eesti, kuhu eriti viimasel ajal on ha-

katud sisse tooma rongide ja bussidega vene tsivilistide mitmesugusel ettekäändel.

Komparteeise kuuluvuse küsimuse vastas ta, et plajad on sunnitud sinna astuma töökohta tõttu. Tegelikke kommuniste, kes valmis täitma igat Moskva käsku, ei ole tema arvates üle ühe protsendi rahvatükirahvast.

Eestlaste esindajatena võtsid pressikonverentsist osu Chicago Eesti Selti esimees August Parts ja Rahvuskomitee peavalinik Kesk-Läänes Alexander Köpp.

Kohalik elu

STOCKHOLM Kooli kokkutulek

E. Lenderi gümnaasiumi endiste õpilaste kokkutulek kooli 67-nda aastapäeva puhul on Eesti Majas esmaspäeval, 9. septembril kell 17. Kõik teretulnud!

STOCKHOLM Korvpalli harjutused

Spordiselts Kalevi korvpalli harjutused on kolmapäeviti Kärrtorpi koolimaja viimlas kell 20-22. Koolimaja asub Kärrtorpi metroojaama läheduses.

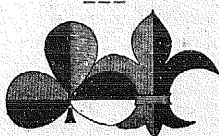
Kõik uued ja vanad mängijad on teretulnud. Pole ka viga, kui oled harjumatu, oled noor või vana. Lähemat informatsiooni annab Vello — tel. 91 49 91.

STOCKHOLM Sügispidu

Spordiselts Kalevi korraldab reedel, 13. septembril kell 18.30 sügispeo Korp! Fr. Estica ruumides, Luntmakargatan 61, I. Võta kaasa hea tuju ja tule peole. Tere tulemast kõigile!

GÖTEBORG Tallinna peakoosolek

Tallinna lipkonna peakoosolek toimub 19. septembril kl. 18.30 Eesti Majas, Drottning. 27. Lipkonna allikusest alustavad tegevust, gaidid ja skaudid reedel, 13. sept., hellaksed ja hundid esmaspäeval, 16. sept., rajurid (16-18 aastased) neljapäeval, 12. sept. Teised tegevused algavad hilisemal kokkuleppel. Kontakt lipkonna juhtidega tel. 87 52 33 ja 48 35 06. Kohtjärve saun on kätud laupäeval, 14. sept. alates kl. 17. Kellele saun ei meeldi, ei maksa midagi. Teised maksavad arvatava mõnu kohaselt. Kõik lapsed, noored ja vanad leiavad sobiva koha tegutseseks Tallinna lipkonnas. Tere tulemast.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiiskoplik kog., peajumalat. 8/9 kl. 9.30 Jakobis, kog. õp., orelli H. Kiisk, armulaud, laulul.

ALINGSAS: Maakirikus jumalat. 7/9 kl. 15. õp. Kool, orelli PG Strömberg, laulul.

GÖTEBORG: Gbg ja L-Roots kog. Kristines jumalat. 8/9 kl. 14, õp. Kool, orelli PG Strömberg, laulul.

GÖTEBORG: Ev. Lut. Gbg kog. jumalat. St. Paulis 15/9 kl. 14, õp. Wilund, solist J. Peetso, orelli L. Lindblom, laulul.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodoksikirik, 8/9 kl. 11 kõige pühama Neltis Marla sündimise mälestusteen. 15/9 kl. 11 Risti ülemändmise pühajumalat., praost Raag.

SOOME ORTODOKSIKIRIK

STOCKHOLM: Matteuse Lill-kyrkas Vanadsv. 35 Ilburga 8/9 kl. 11, teispäeva- ja õpperingi töö algus, etempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Ansgari, Kungsholmsg. 23 jumalat. 8/9 kl. 16.

STOCKHOLM: Eesti Maja, Walling. 34, vaimulik laulu ja muusikaõhtu 7/9 kl. 18, külalisenä noor eesti muusik Charles Kipper Torontost, Lauri kvartett, nais- ja segakoor.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11, pühapäevakool 8/9 kl. 10, kl. 11 jumalat. Alice ja Charles Kipper Torontost, koor ja kvartett, Kristuse surma mälest. 10/9 kl. 19 palve- ja pilibit.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtulig. 37, jumalat. 8/9 kl. 14, O. Loogna.

ALINGSAS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B, jumalat. 8/9 kl. 11, S. Nilholm, lauluettek. H. Viisaarelt.

BORAS: Biåbandeti saalis, Stjärnsköldsg. 5 jumalat. 8/9 kl. 10, A. Valm.

GÖTEBORG: Biå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 8/9 kl. 11, V. Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 7/9 kl. 18.30 kog. tund liikmelle, 8/9 kl. 15 A. Hell, koor, samal ajal pühapäevakool. Nädala sees: Hisingen, Ibsensg. 4 kolmap. kl. 18 ja Jonsered Kyrkog. 3 D neljap. kl. 18.

GÖTEBORG: Linnea-kirik, Linnég. 35 jumalat. 8/9 kl. 11, soolist, koor, dr. Rebane abik. Erik Dahlbergsg. 1, Saron jumalat. 7/9 kl. 17, dr. Rebane abik. Parkg. 11 KFUM palve- ja pilibit. 11/9 kl. 13.

HELSINGBORG: Korskyrkan, Trädgårdsg. 19 jumalat. 8/9 kl. 13, H. Ahlberg.

NORRKÖPING: Betanien, Bräddg. 54, palvet. 7/9 kl. 17, Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 8/9 kl. 13, E. Raud jt.

UPPSALA: Nelipühi Kirik, St. Persg. 9 vaimulik laulu ja muusikaõhtu 8/9 kl. 16, külalisenä Charles Kipper Torontost, Lauri kvartett.

Ameerikast

President Gerald R. Ford seletas, et USA kõige suurem sisemine vanelane on inflatsioon, mille pidurdamine on valitsuse ja rahva ühine ülesanne. President kutsus Valgesse Majja selles küsimuses nõu pidama üliõnõude liidu esimehe George Meany.

Kongressi Protokollis ilmusid Esindajatekoja liikmete Earl F. Landgrebe ja John M. Ashbrook'i nime all võtsitud sõnavõttud, mis mõeldavad konservatiivsete vaadete rahvasaadikuid näeruvääristada. Riiklik julgeolekuasutus FBI asus asja uurima.

President Gerald R. Ford kirjutab alla seadusele, millega USA kodanikele lubatakse pärast 40 aasta pikkust keeldu jälle osta, omada ja müüa kulda, alates 1. jaanuarist.

President Gerald R. Ford nime USA suursaadikuks neegrirükl Gaaanasse Shirley Blacki, kes Shirley Temple nimega omal ajal sai filmilimelapsena kuulsaks üle

maailma ja täiskasvanuna liitus republikanide parteiga.

Nagu seigus Valges Majas, on end. president Richard Nixon päev enne tema ametist lahkumist andnud välja määruse, et tema poolt riiklikku arhiivi antud dokumentid jäävad avalikkusele suletuks kuni 1. jaanuarini 1985.a., seega kümneks aastaks.

Töminisiteerlumi andmetel on USA majanduslik seisukord mõnel määral tagasi läinud, sest juulikuus töusis töötute protsent 5,3-le töötajate üldarvust, nimelt 4 milj. 855 tuhandele isikule 86 milj. 312 tuhandest.

Valitsus on süüdi inflatsioonis, arvas 48 prots. ameeriklastest, kellele Gallupi ringküsimisel esitati küsimus inflatsiooni õhustajate asjaolude ja ringkondade kohta. Arirringkonnad ja tööliskond üliõnõude kujuk loeti palju väiksemateks "süüdistasteks".

USA tööstuses on tekkinud terav

Kaks rekordit Ain Roostilt

Euroopa-matkalt tagasi tulnud Ain Roost võistles 10. aug. Torontos rahvusvaheliste kergejõustiku võistlustel, kus püstitas kaks uut pagulasrekordi. Ta saavutas ketas tulemuse 61.12, mis on ühtlasi kõige aegade paremuselt teine eesti tulemus. Tema telled heited olid 80.28, 50.60 ja 58.16. Ta tuli esikohale. Senine pagulaseesti kettarekord oli tema enda nimel tulemusega 60.96.

Teise rekordi püstitas Roost kuulis tagajärjega 16.70, platseerudes kolmandale kohale. Selle tõukega kustus 12 aastat USA eestlase Eino Keerdi nimel olnud pagulasrekord, mis oli 16.60. Roosti teised tõukes olid 16.55, 16.48 ja 16.47. Kuulis tuli esikohale Dologiewicz, kes tulemusega 19.64 püstitas uue Kanada rekordi. (V.E.)

T. Lepik Stuttgartis

Stuttgartis toimunud kergejõustiku maavõistlusel Saksa, Prantsuse ja N. Vene vahel tegi venelaste meeskonnas kaugushüppes kaasa eestlane Tõnu Lepik. Venelaste treenerina oli maavõistlusel eestlane Fred Kudu.

Eestlanna — korvpallikütt

Austraalia ajalehed avaldasid pilte ja kirjutsi 21. aastasest eestlannast Karin Maarist, kes esines hiljaval Austaalia rahvusmeeskonnas võistluses Hiina rahvusmeeskonna vastu Melbourne. Võistlusel Karin Maar saavutas oma naiskonna kasuks 35 punkti, aidates sellega suuresti kaasa Austaalia võiduks. Lõpptulemus oli 87:64 Austaalia kasuks.

Karin on hiljavalmaid naiskorvpallureid Austaalias. Tema haruldane kiirus ja täpsed vised on teda viinud võistluse Kanadasse Jaapanisse, Hiinasse ja Hongkongi. Oma sõbraliku iseloomu tõttu on ta Austaalia ajakirjanike ja tv-reporterite lemmik. (M.K.)

toorainet ja poolvalmisainet puudus, näiteks ei jätku enam terast küllaldaselt määralt suurend toodanguks. Põhjuseks on suurenenud väljavedu, kuna terase sissevedu on vähenenud teistes maades suurenenud tarbimise tõttu.

Konsulaadi New Yorgis võib N. Liit avada lisaks San Franciscos ja Washingtonis varem leidunud konsulaatidele. Vastava kokkuleppe alusel võib USA vastutaksus avada konsulaadi Kilevis lisaks Leningradi ja Moskva konsulaatidele.

Ing. Karl Grau — ettevõtte eestlastest omanik.

Eestlased! Ostke tuntud kvaliteetseid värvi-TV aparaate eestlaste ärist!

Kuni 15. septembrini eriti soodsad hinnad!

Valige oma ost järgmiste maailmaklassi kuulvate ja Rootsis enamostetavate värvi — TV aparaatide seast.

**TELEFUNKEN - PHILIPS - SONY
BANG & OLUFSEN - LUXOR - DUX**

**normaals radio
& elvaruhus ab**

Svandammsplan 2, Hagersten. Tel. 45 13 50 (Radio, TV)
LM Ericssons Väg 17, Hagersten. Tel. 45 13 13 (Majap. masinad)

Soodsad järelemaksu tingimused Tasuta ko-juuramine ja installeerimine. Vahetamisõigus 8 päeva jooksul Erisoodus - oma teenindusosakond.

Televisioniprogramm

TV Lõrdag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskepråkiga program:
6.30 Tapahtumia. Aktiivne magasin
föör finskepråkiga.
10.00 Kaavo. Värl. Prof. Mikko Niskanen Erkki Tarvasen haastateltavana.
Porträtt. Färg. Professorn och filmregissören Mikko Niskanen intervjuas. Textat på svenska.
10.15-11.00 Ministerisavotta kehityssuhteilla. Reportaasi siitä mitä tapahtuu, kun hallitusherrat olivat Vihtassa sen kunnan vieraina.
Ministervisiit i u-märrde. Hur gick det till när regeringssamparna besökte Vihtasaari kommun.
16.00 Aktiivne i veckan. Textat. Färg.
16.20 EM i fröidrott. Färg.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 EM i fröidrott, kom, forts.
19.30 Vvva Montand sjunger för Chile. Färg.
20.20 Med en gnutta flax. Färg. Musikalisk frågelek med Lennart Swahn och revyfolk från hela landet.
21.00 Aktiivne och väder.
21.30 TV-nytt.

TELEVISION 2

15.55 Dokument utifrån. Färg. Internationella reportage.
16.35 Onedin-linjen - ny serie. Färg. 1. Skeppsbrott.
17.25 TV-nytt och väder.
17.30 Det var en gång för länge sen. Färg. Vad man kan finna på en havsstrand.
17.50 Hur fåglarna blev till. Färg. Kanadas bidrag till Eurovisionens utbyte av tecknad film.
18.00 Sämt och sänt. 1. Om varma omslag, luft i väggen, snurrande vatten, värmebluffen och om datamaskiner.
18.30 Pölen. Färg. En gammal musikers vänskap med två pojkar skildras i denna poetiska novellfilm från Kanada.
19.00 På äldre dar. Färg. Information och förströelse för vuxet folk. Värld: My Persson.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Underhållaren - engelsk långfilm från 1972. Färg. Regi: Christopher Hodson.
Medverk: Reg Varney, Diana Coudland, Jean Harvey. Svensk premiär.
21.35 Lördagenöjet: Hösttänning. Färg. Diverse söta och beska här blandade av Åke Edlin och Magnus Härenstam.
22.15-22.20 TV-nytt och väder.

TV Söndag

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskepråkiga program:
10.00 Uutisvikkö.
Nyhetsveckan.
10.30 Meritsovoradolo. Riivomäistämenoia luvattomalla lähetysasemalla.
Piratrado. Hälligång från en förbjuden sändarstation på hemlig plats i Finska Viken.
11.00-12.15 Högmässan från Gustav Adolfskyrkan i Helsingborg, prosten Gunnar Stenberg. Organist: Helge Lidén. Färg.
15.45-16.00 Snille Blixt gör överslag. Färg. Ville Blixt, 37, metallarbetare, fick smeknamnet Snille när han gick in studiecirkel i Matematik på nytt. Gary Engman intervjuar.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt och väder.
18.05 Våga komma nära. Färg. Hur man med musik försöker nå varandra, bygga upp förtroende, självförtröende - skapar och lyssnar glädje. Film av Ralph M. Evers.
18.45 Jag minns hur världen såg ut. Färg. Gun Nihlén, 70 - "Jag var 65 år drabbades jag av näthinneavlossning..." En film av Jan Eriksson.
19.30 Country & Western. Färg. Country Road, New Strangers och Rankarna med Mats Rådgberg, presenteras av Bengt Palmers.

20.00 Väll kurs. Färg. Tips om kursor i radio och TV.
20.10 Rättvisas skapas. Färg. Del 12. Också ett anhängande. Manus: Edmund Ward. Regi: Tony Wharmby. I rollerna: Margaret Lockwood, Martin Boddey, Rod Beacham, Michael Elphick, Philip Stone, John Bryans, John Stone, Robert Hartley.
21.00 Aktiivne och väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Sportspegeln.
22.05-22.10 Vardagslagen. Färg. Vad gör man med en besvärslig granne? Textat.

TELEVISION 2

15.50-16.45 EM i fröidrott. Färg. Direktledning från Rom. Bo Hansson och Sven Flex Petersson.
17.25 TV-nytt och väder.
18.45 Det var en gång en man - tecknad film. Färg.
19.00 Med karta och kanot. Färg. Världsmästarna Ulla Lindqvist och Rolf Pettersson lär dig orientera och paddla.
19.30 Rapport med väder och sport.
20.10 En värld i krig. Färg. Engelsk serie om andra världskriget. 2. Fronten i fjärran.
21.00 Söndagsdeckaren: Heilgonet. Amerikansk äventyrsserie med Georges Sanders. Muthärvan.
22.10-22.15 TV-nytt och väder.

TV Måndag

Skol-TV:
9.00-9.15 Switch on! åk 3.
9.45-9.55 Människan, djuren och naturen. 1. Hur naturen fungerar. Lästad.
10.35-10.55 Människan och naturen. 3. Sturup föit för flyg eller fåglar? Mellanstad.
12.00-12.20 Kika digga ding. 1. Musköppet för mellanstadiet.
12.45-13.05 Vår bild av världen. Färg. 2. Jordens historia. Mellanstadiet.
14.00-14.20 Lärarprogram: Musik 5. Åk 5. Program 1 för lärare. Mellanstad.
14.30-14.50 Lärarprogram: Musik 4. Åk 4. Program 1 för lärare. Mellanstad.
16.30-17.00 Halvfem.
Just det - en annorlunda pekbo. Så här gör man i trafiken... Del 2: Du, hur går man på vägen? Tror du Caroline och Hans-Erik klarar det? Fantastica - lek med teknik och pantomim.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Elefantpojkene. Färg. Toomal, hans lillebror Ranjit och elefanten Kala. När arbetar i ett naturreservat. Serien bygger på Kiplings Elephant Boy. 3. Den sista tigerjakten.
19.30 Sveriges magasin. Färg.
19.50 Larry Larssons flykt och förvandling eller Båtsmannens barn. Färg. Ett spel om den tråkiga ålderdomen av Sven Christer Swahn.
20.50 Musik på vären. Färg. Serenad-sång under fönstret inför Vårpal på Uppsala slott. En film av Ralph M. Evers.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.45 Sarah och Marjama - människor i tredje världen i torkans tid. Färg.
Torkan i Västafrika är en naturkatastrof av oerhörd omfattning. Ändå skulle inget människoliv behövt gå till spillo om man berett sig på att möta katastrofen i tid. Men ingenting har gjorts, trots möjligheter, trots varningssignaler.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
17.30 Lotta i Hallonby. Färg. Tecknad serie av Behn Edvinsson och Ulf Hultberg. Del 1. Lottas akvarium.
17.45-18.00 Här kommer gräffen. Färg. Om ett långdraget djur.
19.20-19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Jag har alltid velat allting. Färg. Den danska författarinnan Tove Ditlevsen berättar om sin poetiska uppväxt i 20- och 30-talets Köpenhamn och om sin syn på äktenskapet.
20.35 Vaktparaderna vaktparad.

Färg. Bo Ancker på The Eding-burgh Military Tattoo 1974.
21.00 Bygd i förvandling - Slagnäs. Färg. Vi får följa arbetet i en av de drygt 500 studiecirklar som under förra studieåret var engagerade i den regionala kursen Bygd i förvandling, Norrbotten.
21.30 Vardagslagen. Färg. Vad bör man tänka på när man köper hus? 21.35 Dick Cavett intervjuar Marlon Brando. Färg.
22.40-22.45 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV:
9.20-9.40 Vår bild av världen. Färg. 2. Jordens historia. Mellanstad.
10.00 Switch on! åk 3. Lästad.
10.10-10.30 Afrika idag. 3. Om Sydafrika, Mocambique, Ghana, Etiopien, Tunisien. Mellanstad.
16.30-17.00 Halvfem.
Tisdagskul med clownen Manne. Så här gör man i trafiken... För alla turkiska barn med turkisk berättare.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Skidkola på sommaren. Färg. Ulf Schenckman berättar om ett annorlunda idrottsläger.
18.20 Fotbollskolan. Färg. Tysk serie där vi får se oss en del om fotboll. 1. Målvakten.
19.30 Sveriges magasin. Färg.
19.50 Det finns ju hem för sådana där barn. Färg. Om försök att placera institutionsbarn i fosterhem.
20.00 "...och vi ska skapa en allas musikkultur". Färg. Ett filmreportage om musikens möjligheter att komma till tals.
Första programmet av sex.
20.30 Tornuckan stängd och dragen. Färg. Här är det att leva i en u-båt och hur var det under 2:a världskriget?
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-22.30 Örestad - dröm eller mareritt. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
17.30 Lotta i Hallonby. Färg. Tecknad serie av Behn Edvinsson och Ulf Hultberg. Del 2. Lotta och Anders får problem. Britta på biblioteket hjälper dem.
17.50-18.00 Här kommer björnen. Färg. Ett litet program om ett turistdjur.
19.30-19.50 Regionala nyheter.
19.30 Rapport, väder.
20.00 En ny bok. Färg. TV 2:s serie En ny bok startar i dag med en presentation av Hannu Salamas bok Kommer upp i to.
20.10 Onedin linjen. Färg. En ny serie i tretton delar. 2. Den okända.
21.00 Sverige i sameland. Färg. Det här är det första programmet i en serie som handlar om samernas situation - Sveriges ursprungliga befolkning nu en minoritet på 10 000 personer.
21.40 Dick Cavett intervjuar Arthur Rubinstein och Lili Gampel. Färg.
22.45-22.50 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV:
9.20-9.40 Kika digga ding. 1. Musköppet för mellanstadiet. Mellanstad.
9.45-9.55 Människan, djuren, naturen. 1. Hur naturen fungerar. Lästad.
12.00 Svenska 4. 1. Resa till sommaren. Mellanstad.
12.30-12.40 Matematik. 1. Bråk. Mellanstad.
16.30-17.00 Halvfem.
Just det - en annorlunda pekbo. Så här gör man i trafiken... För jugoslaviska barn med jugoslavisk berättare.
Ny i Sverige. Teriti Rosengren berättar om Jugoslavien och några jugoslaviska barn.
Lina Lena - glädder. Tecknad saga från Jugoslavien med jugoslavisk berättare.

17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Vår fantastiska värld. Färg. På upptäcktsfärd med lexikon och filmkamera. Arne Weise.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Efter min näbb. Färg. Neumanns - underhållningsfamiljen samtalar med Åke Strömmer.
20.05 Här har ni Vladimir Majakovskij. Färg. Om den ryska revolutionens poet, som på senare år blivit aktuell i Sverige.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.10 Två kvinnor och en man. Färg. Fransk-italiensk långfilm från 1988 med Jean-Louis Trintignant, Jacqueline Sassard och Stéphane Audran. Regi: Claude Cabrol.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
17.30 Lotta i Hallonby. Färg. Tecknad serie av Behn Edvinsson och Ulf Hultberg. Del 3. Lotta och "röda hästen".
17.50-18.00 Här kommer kamelen. Färg. Om ett puckligt djur.
18.20-18.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Anslagsstavlarna. Färg.
20.05 Fiender av Maksim Gorkij. En pjäs samlat kring konflikten mellan de grupper i Ryssland som står som varandras fiender sommaren 1905, en beskrivning av det samhällsklimat som utlöste "den första ryska revolutionen" senare samma år.
22.35-22.40 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV:
9.45-10.05 Djurens livarum. Färg. 1. Låt dem leva. Mellanstad.
12.00-12.10 Människan, djuren, naturen. 1. Hur naturen fungerar. Lästad.
12.45-13.05 Vår bild av världen. Färg. 3. Jordanen planet i förvandling. Mellanstad.
13.35-13.55 Biologisk orientering. Färg. 2. Liv i hav. Högstad.
14.00-14.25 Materia. 2. Mannen som delar luft. Högstad.
16.30-17.00 Halvfem.
Just det - en annorlunda pekbo. Så här gör man i trafiken... För finska barn med finsk berättare.
Familjen Bark. Idag är det kallt i Bortomskogen - så kallt att ugglan Ulrik och Vov-vov Bark bestämmer sej för att skaffa ett hus till Hatte Bark.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Ventilen. Färg. Bettan bor på en gård på Färö. På gården finns det hästar, grisar, kor, får, en hund och ett lamp som heter Bernhard och som måste matas med napp-flaska.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Arvingarna. Färg. Engelsk serie i tretton avsnitt om ett släktföretag.
20.10 Musik på Första maj. Färg. Bruksorkestern går revell. Film av Ralph M. Evers från 1 maj.
20.25 Vardagslagen. Färg. Vad gör man när man hyr ut sin lägenhet i andra hand och inte vill mista den? Textat.
20.30 Fokus. Färg.
21.00 Aktiivne, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35-23.05 Mumienas krig - östtyskt program om Chiles utveckling från juli '73 till februari '74, alltså före, under och efter kuppen.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
17.30 Lotta i Hallonby. Färg. Tecknad serie av Behn Edvinsson och Ulf Hultberg. Del 4. Lotta får nya vänner.
17.50-18.00 Här kommer sebrannen. Färg. Om ett randigt djur.
19.20-19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Vardagslagen. Färg. Kan man byta något man köpt på rea?
20.10 Scener ur ett äktenskap. Färg. Av Ingmar Bergman. Del 3. Paula.

21.00 Tidssbild. Färg. Kring aktuell politik och ekonomi med Berndt Ahlqvist och Oile Stenholm.
21.35 Sportnytt.
22.05 TV-nytt, väder.
22.10-22.30 Dick Cavett intervjuar Katherine Hepburn. Färg. Programmet börjar med Katherine Hepburns anknyt till studion, vilken hon ville inspektera innan hon gick med i en intervju. Kamerorna gick i hemlighet och plötsligt gav hon sin tillåtelse till inspelning. Programmet blev helt improviserat och som publik fanns endast studio-personalen. Del 1.

TV Fredag

Skol-TV:
9.00 Rolf och situationer. 1. Flickan på fotot. Högstad.
9.20-9.40 Vår bild av världen. Färg. 3. Jordanen planet i förvandling. Mellanstad.
10.00 Switch on! åk 3.
10.10-10.30 Vår bild av världen. Färg. 1. Världsbilden förändras. Mellanstad.
Vuxenutbildningen:
11.00-11.30 Hygd i förvandling - Slagnäs. Färg. Vi får följa arbetet i en av de drygt 500 studiecirklar som under förra studieåret var engagerade i den regionala kursen Bygd i förvandling, Norrbotten. Ett år i förvandling, Norrbotten. Bygd är kärn i Slagnäs, 5 mil väster om Arvidsjaur.
Skol-TV:
12.00-12.15 Musik 3. Åk 3.
12.30-12.40 Människan och naturen. 3. Sturup föit för flyg eller fåglar? Mellanstad.
12.45-13.05 Kika digga ding. 1. Musköppet för mellanstadiet.
16.30-17.00 Halvfem.
Just det - en annorlunda pekbo. Så här gör man i trafiken... För grekiska barn med grekisk berättare.
Knasbollarna - det är inte alltid så lätt att vara detektiv.
17.25 Tapahtumia - aktiivne magasin för finskepråkiga. Endast på finska.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Barnjournalen. Färg. Aktuell händelser och länder. Göran Palm och Lilli Özkök berättar från en by i Turkiet.
18.30 Sveriges magasin. Färg.
19.30 Greven av Monte Cristo. Färg. Del 2 av 2. Fransk-italiensk långfilm från 1981 efter Dumas' klassiker.
21.00 Aktiivne, väder.
21.35 Under samma tak. Färg. Amerikansk komedi om generationsmot-sättningar. 3. Kärlek för fyra.
22.00-22.50 Peggy Fleming i Sovjet.
Medverk: Moskva Cirkus, Moskva Isbalett, Kirov baletensemblen m fl.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
17.30 Lotta i Hallonby. Färg. Tecknad serie av Behn Edvinsson och Ulf Hultberg. Del 5. Lotta räkar illa ut.
17.50-18.00 Hur gjordes Lotta? Behn och Ulf visar hur de gjorde den tecknade serien Lotta i Hallonby.
19.20-19.30 Regionala nyheter.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Snillebixt får en procent. Färg. Snille har gått i studiecirkel Matematik på nytt! Gary Engman intervjuar.
20.15 Hoola Bandoola Band. Färg. Under våren 1974 gjorde Hoola Bandoola Band en turné tillsammans med Robert Karl, Oskar Eriberg och besökade då på Örebro Konsert-huset där kvällens inspelning är gjord.
21.00 Sverige i sameland. Färg. Den samiska befolkningen.
21.40 Dick Cavett intervjuar Katherine Hepburn. Färg. Del 2.
22.40 TV-nytt, väder.
22.45-23.10 Ett registrerat program. Färg. Liten kabaré kring de programregler som gäller för rundradiodoverksamhet i Finland. Regi: Johan Bårgum.